

WWW КЛИЕНТ - NETSCAPE COMMUNICATOR

- Инсталиране на Netscape Navigator
- Интерфейс на Netscape Navigator
- Функции в Netscape Navigator
- Параметри за настройка - Preferences
- Инструменти в Netscape
- Конфигуриране на Netscape Communicator
- Работа с Netscape Navigator
- Netscape електронна поща - Messenger
- Netscape новини
- Редактор на HTML страници в Netscape - Composer
 - Редактиране на страница
 - Основни функции
 - Форматиране на параграфи
 - Форматиране на символи
 - Въвеждане на разделителна линия
 - Управление на таблици
 - Графични изображения
 - Хипервръзки
- Разширение на възможностите - Plug-Ins

Навигаторът *Netscape* е програмен продукт на *Netscape Communications Corporation* и предлага значително по-добри възможности в сравнение с други WWW клиенти с лесен за ползуване интерфейс към Web. В настоящия момент около 70% от потребителите на Web услуги в Internet използват като WWW клиент *Netscape*. Навигатор е понятие, което се свързва преди всичко с *Netscape*. Това наименование е синоним на големите възможности на продукта в основното му предназначение - да осигурява достъп до мултимедийни документи (Web страници), независимо от това къде се намират по света. До края на 1997 година *Netscape* беше безспорен лидер сред Web навигаторите и значително превъзхождаше Web клиента *Internet Explorer 3.x* на Microsoft. Новите версии на *Internet Explorer 4.01* и *5* са с много по-разширени възможности, свободни са за копиране (*freeware*) и представляват сериозен конкурент на *Netscape*.

През 1994 година се появява първата *Beta* версия на навигатора за PC, Macintosh и UNIX. Всички *Beta* версии от тук нататък се предоставят като *freeware* продукт. Комерсиалните версии на *Netscape* имат и многопотребителски възможности. Последните известни версии са *Netscape Navigator Gold 3.04* и *Netscape Communicator 4.77*. Отделно версиите са разделени на 16-битови и 32-битови приложения за удовлетворяване на изискванията на различните платформи. Например, за Windows 3.x са приложими 16-битовите версии, а за Windows 95/98 и Windows NT се препоръчват 32-битовите версии. Съществуват версии за MacOS, Linux и UNIX. Копирането на определена версия е възможно по Internet от сървъра на Netscape на следния адрес:

<http://www.netscape.com/>

Някои от основните възможности и предимствата на *Netscape* са:

- поддръжка на повече от един екземпляр на **Web Browser** - възможно е едновременното отваряне на няколко *Netscape* прозореца с активиране на самостоятелни връзки;
- при комерсиалните версии едновременното отваряне на множество **Web страници**;
- при комерсиалните версии поддръжка на **многопотребителски функции**;
- поддръжка на списък от препратки (**Bookmarks**);
- четене и изпращане на новини от и до *UseNet* групи;
- поддръжка на *Mail* клиент за четене и изпращане на електронна поща;
- възможност за преминаване през *Firewall*;
- поддръжка на *Java* за 32-битовите версии на навигатора и във всички случаи на *Javascript*;
- **оптимизирано** осъществяване на **връзка** чрез избиране на телефонен номер;
- поддръжка на **множество връзки** - заявките за страници се нареждат на опашка и се извършва зареждане във фонов режим докато потребителят чете информация от екрана.
- библиотека с *Plug-Ins* - допълнителни средства за разчитане и възпроизвеждане на звук анимация и видео.
- От месец януари 1998 *Netscape Communicator 4.x* е свободен за копиране и използване в пълната му версия.
- Версии на *Netscape Navigator 5* са достъпни за копиране в първичен код.

Версиите *Gold* имат допълнителна възможност за редактиране на HTML страници в режим *WYSIWYG* чрез вградената функция *Edit*. Пълната версия на *Netscape Communicator 4.x* съдържа HTML графичен редактор като допълнително приложение - *Netscape Composer*.

Инсталиране на Netscape Communicator

Навигаторът Netscape 2.02 е версия достъпна чрез изпълним архивен файл *N16E202 .EXE*, който може да се копира от различни FTP сървъри. Версията *Netscape Navigator Gold 3.03* е достъпна чрез архивния файл *G32E303P.EXE* и също така може да се намери в множество FTP сървъри. Началната буква в името на файла определя дали версията е *Gold (G)* или нормална (*N*), цифрите "16" или "32" посочват характера на приложението (16-битово, 32-битово), Цифрата 202 (2.02), съответно 303 (3.03) - версията на Netscape. Новото поколение комуникационни средства на Netscape - *Netscape Communicator* в имената на дистрибутивните архиви съдържа подобна мнемоника. Името на дистрибутивния архив за *Netscape Communicator 4.7* е *cp32e47.exe*. Началната буква в името на файла "с" определя типа на *Netscape* продукта - *Communicator*. Буквата "р" е индикатор за пълна или професионална версия. Цифрата "32" определя архива като предназначен за 32-битово приложение. Буквата "е" е последвана от цифри, с което се указва версията на продукта.

Освен главният сървър на Netscape множество други сървъри предоставят копия на различните версии на навигатора или комуникатора, достъпни по HTTP или FTP протокол. Намирането и извличането на търсената версия е улеснено от стандартно възприетия път във файловата система на съответния сървър. Обикновено версията на *Netscape 2.02* за Windows 3.x се намира на следния път:

/pub/www/netscape/navigator/2.02/windows/n16e202.exe,

докато версията за Macintosh на *Netscape 3.01* се намира на:

/pub/www/netscape/navigator/3.01/mac/netscape3.01.hqx,

а версия *Netscape Navigator Gold 3.03* за Windows 95 или Windows NT на:

/pub/www/netscape/navigator/gold/3.03/windows/g32e303p.exe,

същата версия за Linux обикновено се намира на адрес:

/pub/www/netscape/navigator/gold/3.01/unix/netscape-v301- export-x86-unknown-linux-elf.tar.gz

По същата логика версия на *Netscape Communicator 4.7* за Windows 98/NT обикновено се намира на следния адрес:

[/pub/www/netscape/communicator/4.7/windows/cp32e47.exe](http://pub/www/netscape/communicator/4.7/windows/cp32e47.exe).

Следва списък от сървъри, в които могат да се намерят отделните версии:

<http://www.download.com>
<http://www.tucows.com>
<http://www.softseek.com>
<http://www.winsite.com>
<ftp://ftp.digital.com/>
<ftp://lark.cc.ukans.edu/>
<ftp://ftp.meer.net/>
<ftp://src.doc.ic.ac.uk/>
<ftp://unix.hensa.ac.uk/>
<ftp://ftp.cica.indiana.edu/>
<ftp://ftp.mcom.com/>
<ftp://ftp.luth.se/>
<ftp://nic.switch.ch/>
<ftp://ftp.funet.fi/>
<ftp://ftp.winsite.com/>
<ftp://ftp.cnr.it/>
<ftp://ftp.netscape.com/>
<ftp://mulmedp.vmei.acad.bg/pub/internet/netscape/>

Инсталацията на Netscape в среда Windows се извършва на два етапа:

- Извлича се съдържанието на архива във временна директория.
- Затварят се всички активни приложения.
- Стартира се инсталиращата програма - *Setup* или изпълнимия файл на дистрибутивния архив (Например *cp32e47.exe*).

За различните платформи подробностите са различни. Необходимите действия за инсталиране на Netscape 2.02 под Windows 3.11 се изпълняват в следната последователност. Архивът се разтваря в една временна директория. От *DOS prompt* се стартира програмата *SETUP*, която предизвиква стартиране на Windows и активиране на инсталационната част на програмата. В последователни диалогови кутии се уточняват: директорията за файловете на *Netscape* и името на програмната група. Последната стъпка е рестартиране на Windows. Тази процедура може да се изпълни и от *Program Manager*, команда *Run* след като бъдат затворени всички активни приложения. Инсталирана версия на *Netscape 2.02* заема върху твърдия диск малко повече от 3 Mb, версия на *Netscape Gold 3.03* заема около 11 Mb. Нормална работа на продукта се постига при минимум 8 Mb оперативна памет и около 15 Mb свободно дисково пространство. Процедурата за инсталация на някоя от версиите на Netscape в среда Windows 95 или Windows NT принципно не се различава. От меню *Start|Run* се избира директно името на изпълнимия архив (Например *cp32e47.exe*). Активираното приложение извършва последователност от действия при които потребителят е подканен да избере вида на инсталацията (пълна, частична или параметризирана), директорията, групата и допълнителните компоненти. След успешна инсталация системата трябва да бъде презаредена. Заеманото дисково пространство е около 25 Mb плюс достатъчна по обем работна област. Необходимата оперативна памет зависи от операционната система. За Windows 95/98 това са минимум 16 Mb, за Windows NT 4.0 Workstation съответно 32 Mb, за MacOS 8.0 също 32 Mb, за Linux - RedHat 6.2 препоръчителният обем оперативна памет е 32 Mb.

Интерфейс на Netscape Navigator

Навигаторът на *Netscape* може да се използва в два режима:

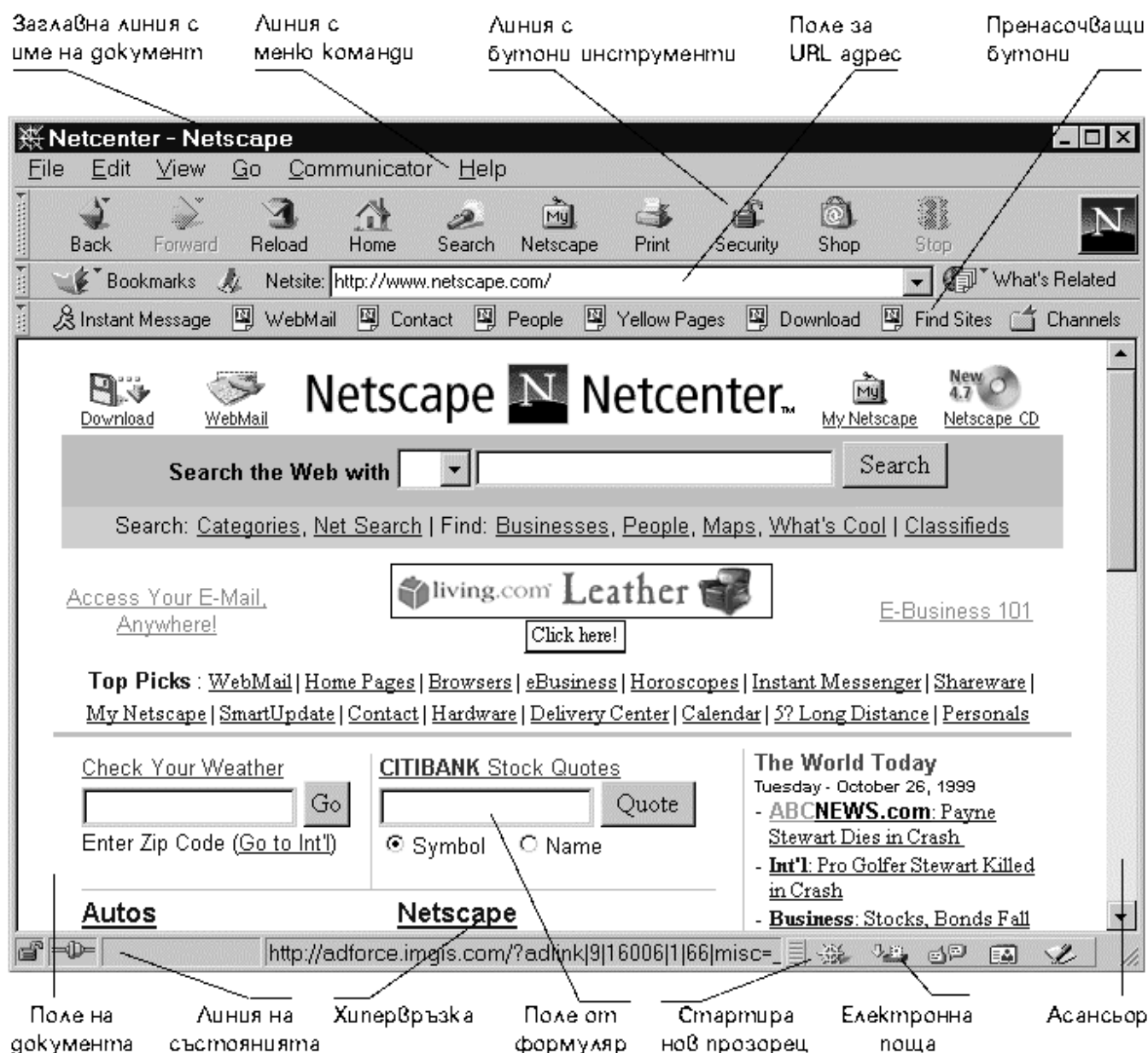
1. Режим *offline* - без връзка с Интернет за преглед на локални Web страници;
2. Режим *online* - за преглед на Web страници от отдалечена машина, изисква установена връзка с Интернет.

Стартиране на *Netscape Navigator* става директно от иконата му на *Desktop* или чрез избор на приложението от програмната му група *Start|Programs|Netscape Communicator|Netscape Navigator*.

Прозорец на Netscape Navigator

Прозорецът на *Netscape* съдържа следните елементи (*Екран 1*):

- Лента с **име на документа (*title bar*)** - съдържа обичайните за Windows функционални бутони за управление на прозорец и името на заредения WWW документ. Тук се появява текстът от командата `<TITLE>` в HTML документа;
- Лента с **меню-команди (*menu bar*)** - осигурява достъп до всички функции, необходими за работа с *Netscape*;

Екран 1 - Прозорец на Netscape Navigator

- Лентата с **бутони инструменти (toolbar buttons)** - осигурява бутони за бърз достъп до някои от най-често използваните функции на *Netscape*. Бутоните могат да бъдат изключени (скривани) чрез бутонния маркер от ляво (📏);
- Поле за **URL адрес (Netsite или Location)** - съдържа адреса на текущия документ (📄);
- Лента с **пренасочващи бутони (directory buttons)** - осигуряват директен достъп до някои "горещи" рубрики в Internet от сървъра на *Netscape*. Линията с бутоните може да се включва и изключва чрез бутонния маркет от ляво на реда (📏);
- прозорец, в който се **визуализира** документът (*Document Viewing Area*);
- лента на **състоянието (status bar)**. При зареждане на документи, тази лента показва докъде е стигнал процесът. При разглеждане на документ в полето на лентата се показва URL адресът на хипервръзката, лежаща под курсора с форма на ръка с показалец;
- лентата за **активност (progress bar)** визуализира процеса на зареждане на документ по мрежата с прогресивно увеличаваща се затъмнена лента или непрекъснато движещ се обект по нея. Това зависи от конкретната версия на навигатора. Липсата на движение в лентата означава липса на активност - преустановен обмен по мрежата;

- **статус индикатор** е лого иконата на *Netscape* в горния десен ъгъл на прозореца. Активността на трансфера се демонстрира чрез анимиране на иконата. Липсата на анимация означава отсъствие на трансфер на данни между приложението и мрежата;
- **оцветените и подчертани думи** (*highlight words*) са елементи на хайпертекст и сочат към хипервръзки. Активиране на връзката става чрез избор с мишката върху засветената дума. Често пъти в текста има множество такива думи, дори цели изречения и в общия случай те сочат към различни хипервръзки;
- **индикаторът за сигурност** (*Security indicator* -) информира за нивата на защита на текущия документ. Чрез функцията *View | Document Info* или при избор на иконата на екрана се изобразява информация за компонентите, съставляващи страницата и информация за нивата на сигурност;
- - индикатор за режима на работа на навигатора (*online*);
- - икона за активиране **нов прозорец** на навигатора;
- икона за **електронна поща** (*Mail icon* -) и при избор с мишката, активира вграденото приложение за получаване и изпращане на електронна поща. Присъствието на стрелка насочена надолу в близост до *Mail* иконата означава липса на автоматичен достъп до *Mail* сървър. Появата на стрелка ориентирана нагоре е сигнал за пристигнало писмо;
- - (*News*) активира прозореца за електронна поща за връзка с установен в конфигурацията *News Server*;
- - (*Address book*) отваря каталога с регистрирани адреси;
- - (*Composer*) активира в нов прозорец WYSIWYG HTML редактор. Заредената страница в прозореца на навигатора се изобразява в полето на редактора.

Функции в Netscape Navigator

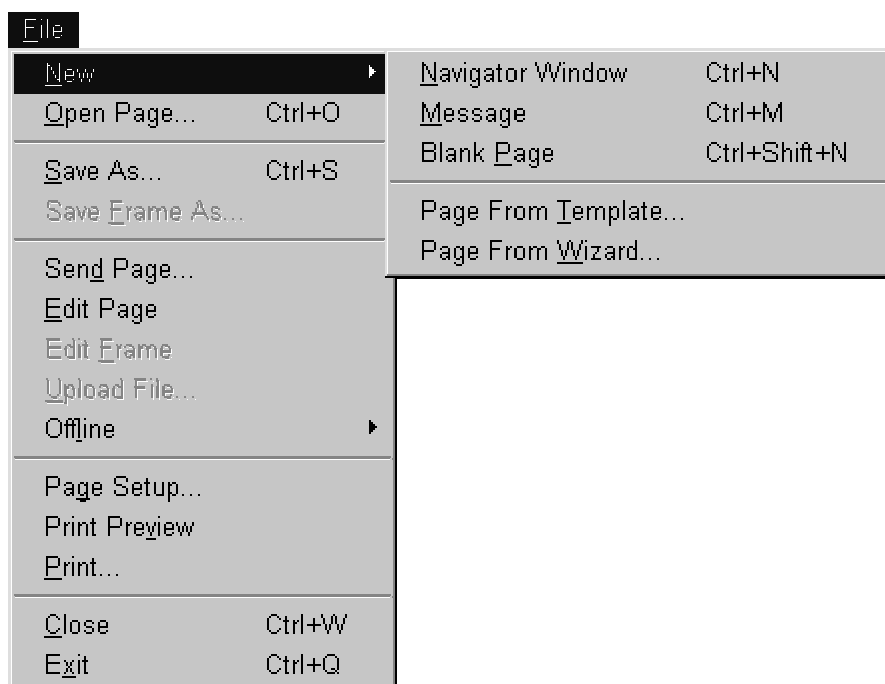
Линията с меню-команди от *Екран 1* съдържа основните входни точки към падащи менюта за настройка на навигатора, работа с електронна поща, достъп до новините по Интернет и ред помощни средства (*Екран 2*).

File Edit View Go Communicator Help

Екран 2 - Линия на меню-команди

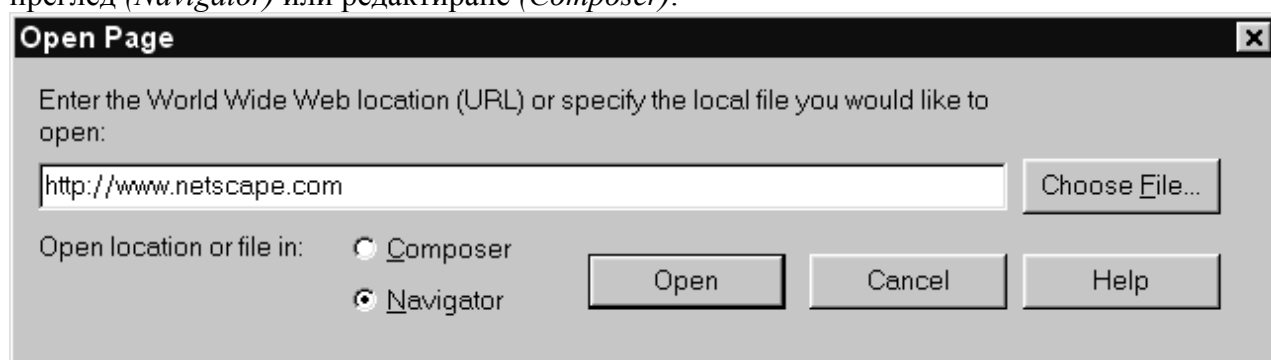
Външни операции - File

Менюто **File** съдържа следните команди (*Екран 3*):

Екран 3 - Меню File

- **New | Navigator Window** - отваря нов прозорец на навигатор като зарежда първата страница от хронологичния списък. Новата страница е автономна и притежава всички възможности на всяка друга;
- **New | Message** - отваря прозорец за редактиране и изпращане на ново съобщение по електронната поща;
- **New | Blank Page** - в нов прозорец отваря HTML редактора с празна страница;
- **New | Page From Template** - отваря HTML редактора с празна страница след избор на шаблон от файл или от сървъра на Netscape;
- **New | Page From Wizard** - избор на структура за празна страница от сървъра на Netscape в HTML редактора;
- **Open Page** - възможност за редактиране на съобщение с присъединяване към него на съдържанието на текущо отворената страница и изпращането ѝ по електронната поща;
- **Open Page** - достъп до определен документ чрез задаване на URL адрес с протокола за достъп, пътя до документа и името му (Екран 4). Документът може да бъде отворен за преглед (*Navigator*) или редактиране (*Composer*).

Екран 4 - Отваряне на документ по URL или локална пътека

За отваряне на документи от локалната машина се предприема избор на файл (*Choose File*) чрез диалогова кутия от локална директория;

- **Save As** - записва под определено име в локалната машина на заредената в полето на документа страница с избор на формата на запис - *Source (*.htm)* - запис във формат на HTML файл, *Plain text (*.txt)* - запис на текстовата част. В среда UNIX се поддържа и формат *postscript*. Една страница обикновено съдържа и графични компоненти. Операцията записва съдържанието на страницата. Графика може да се запише след избор върху нея с десния бутон на мишката, което предизвиква появата на менюто от Екран 5.

Екран 5 - Десен бутон

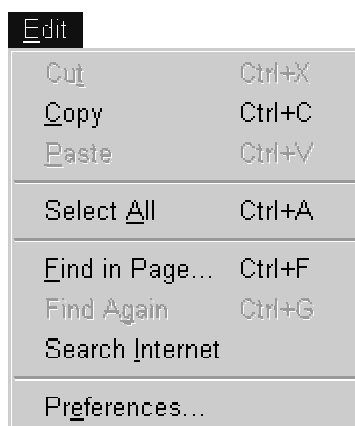
Операцията *Save Image As* осигурява възможност за запис на графиката в локалната машина под избрано име.

- **Save Frame As** - тази функция е сходна с предходната, но за разлика от нея записва съдържанието на избран в полето на документа фрейм. Представянето на Web страници във вид на отделни секции или фреймове е широко разпространена практика. По същество, това са самостоятелни прозорци в рамките на един документ. Запис на съдържанието на всеки отделен прозорец става разделно. Останалите действия и характеристики са същите както при функцията *Save As*;
- **Send Page** - активира прозорец за редактиране и изпращане на електронна поща заедно с URL адреса на текущата страница в полето на навигатора;
- **Edit Page** - активира в нов прозорец *Composer* приложението за редактиране на текущата HTML страница;
- **Edit Frame** - активира в нов прозорец *Composer* приложението за редактиране на избран фрейм от текущата HTML страница;
- **Upload File** - възможност за прехвърляне на файл чрез указан URL адрес в FTP сървър. Функцията е активна при установена връзка с FTP сървър;
- **Offline/Online** - превключва режимите на работа на навигатора. При разглеждане на локални Web документи се препоръчва режим *offline*;
- **Page Setup** - задават се параметрите на физическа страница за извеждането на печат съдържанието на документа. Функцията не е достъпна в среда UNIX;
- **Print** - извежда текущата страница на печат.
- **Print Preview** - функцията дава графична представа за страницата изведена на печат. Използването ѝ е възможно само в среда Windows;

- **Close** - затваря текущата страница, ако тя е само една се затваря цялото приложение на *Netscape*;
- **Exit** - затваря всички активни страници и самото приложение.

Редактиране - Edit

Менюто **Edit** съдържа следните команди за редактиране на текстови и други обекти в полето на документа (Екран 6).

Екран 6 - Редактиране

- **Cut** - премества селектирания фрагмент във временна памет (*Clipboard*);
- **Copy** - копира селектирания фрагмент във временна памет (*Clipboard*);
- **Past** - вмъква съдържанието на *Clipboard* от текущата позиция на курсора в активната страница на навигатора *Netscape*;
- **Select All** - селектира цялото съдържание на активната страница;
- **Find in Page** - функция за търсене на низ или израз в съдържанието на страницата;
- **Find Again** - повторно търсене по указан низ или израз;
- **Search Internet** - функцията позволява, чрез сайта на *Netscape*, по зададена дума, низ или израз да се извърши търсене в Интернет. Използването на функцията е възможно при активна връзка с Интернет;
- **Preferences** - отваря прозорец за достъп до параметрите за настройка на всички компоненти на *Netscape Communicator*.

Преглед - View

Командите от менюто **View** управляват прегледа на съдържанието на документите, извлечени от навигатора (Екран 7).

Екран 7 - Преглед

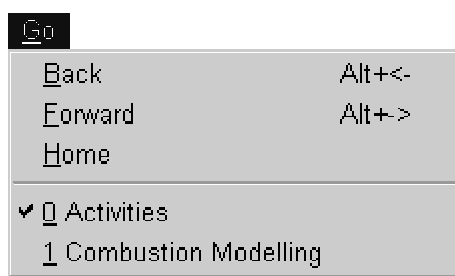
- **Show** - скрива/показва:
 - линия с бутони-инструменти (*Navigation Toolbar*);
 - линия с адреси (*Location Toolbar*);
 - линия с пренасочващи бутони (*Personal Toolbar*);
 - интегрира или отделя линия с програмните компоненти (*Floating Component Bar*).
- **Increase Font/Decrease Font** - увеличава или намалява размера на текущо установения шрифт за изобразяване на съдържанието на страницата;
- **Reload** - предизвиква повторно зареждане на текущата страница. Операцията има някои особености, в зависимост от това дали в сървъра страницата е претърпяла промени или не. В първия случай навигаторът извлича съдържанието на страницата като нова от сървъра, при втория случай страницата се зарежда отново от *Cash* паметта. Силовото зареждане на

съдържанието на страницата от сървъра става чрез едновременно натискане на клавиш *Shift* и избор с мишката на функцията *Reload*;

- **Show Images** - възможност за допълнително зареждане на графичните елементи в страницата, ако е бил зареден само текстът. Особено тук е, че съдържанието на страницата не се зарежда отново и не се актуализират хипервръзките в нея. Операцията е недостъпна ако навигаторът е конфигуриран автоматично да зарежда графики;
- **Refresh** - предизвиква презареждане на страницата от локално копие. Тази функция отсъства при версиите на навигатора за Macintosh;
- **Stop Page Loading** - прекратява зареждането на текущата страница в навигатора;
- **Stop Animations** - спира движението на анимирани графични обекти в страницата. Функцията е полезна при печат или копиране на страницата;
- **Page Source** - извежда в отделен прозорец съдържанието на активната страница във вид на HTML първичен текст;
- **Page Info** - визуализира в отделен екран информация за структурата на текущия документ, съставните му графични елементи, заглавие, URL адрес, дата на последна модификация, степен на защита;
- **Character Set** - задава декодиращата таблица за изобразяване на Unicode символи за съответното символно множество.

Преход - Go

Командите в менюто **GO** управляват придвижването по заредените страници (Екран 8).

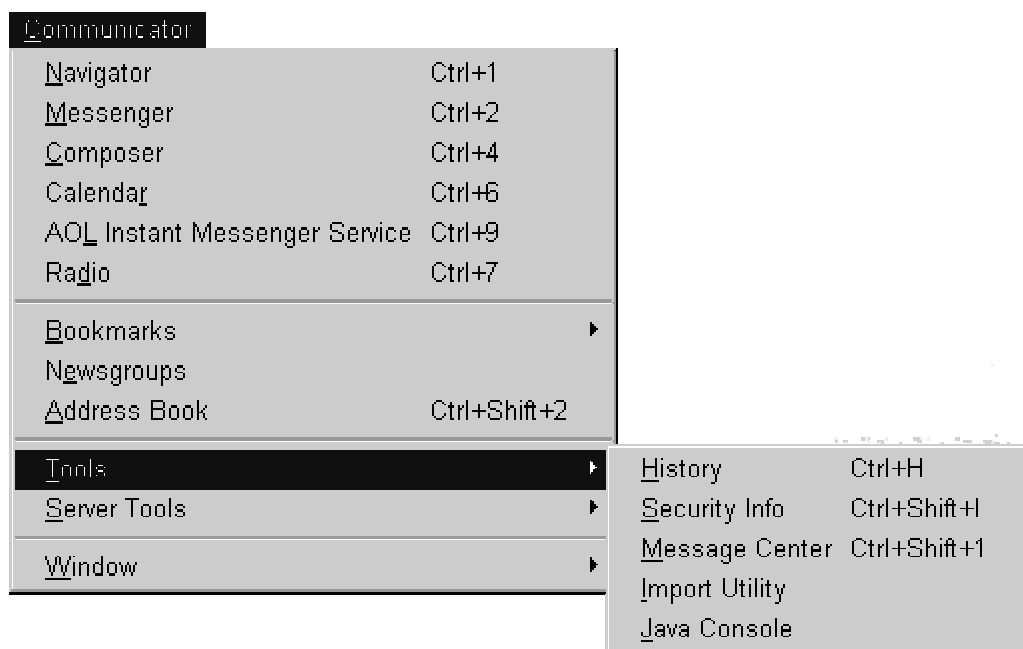

Екран 8 - Хронология

- **Back** - извежда предишната заредена страница по хронология;
- **Forward** - извежда следващата заредена страница по хронология;
- **Home** - извежда представителната страница за този WWW клиент. Това е страницата, която се зарежда по подразбиране при първоначално активиране на *Netscape* и се установява от *Preferences*;
- **History** - хронология на зарежданите в навигатора страници от текущата сесия.

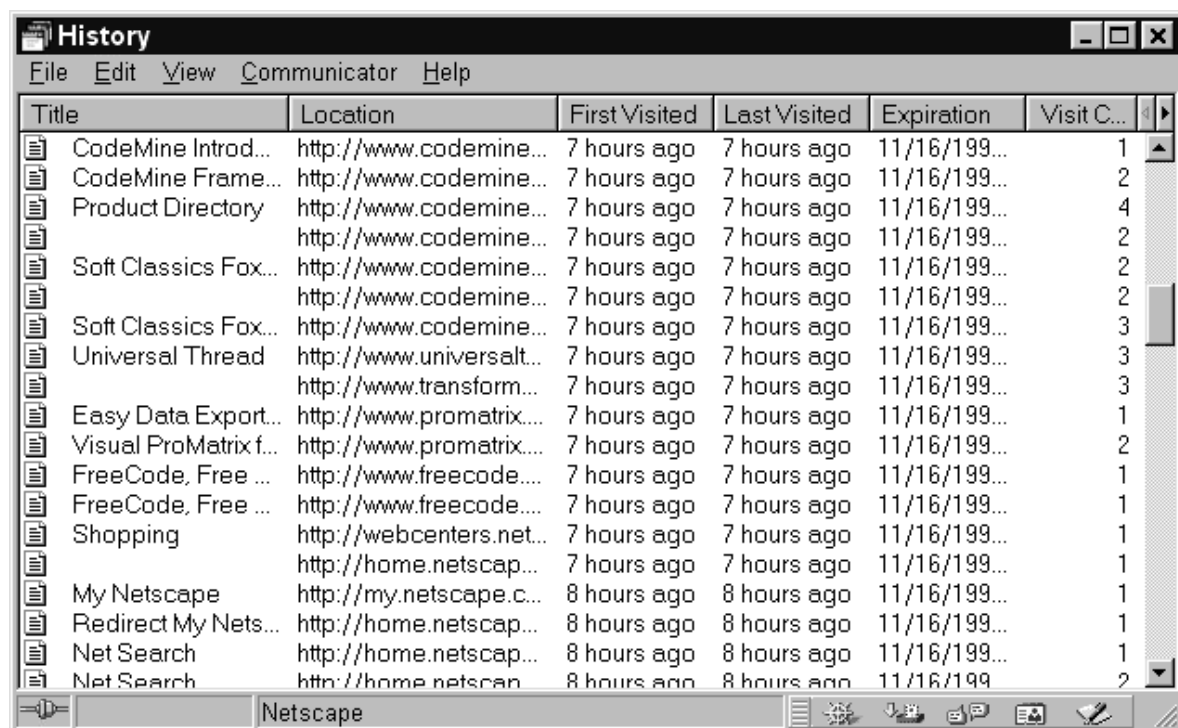
Управление на Communicator

Командите от меню **Communicator** осигуряват достъп до приложенията и помощните средства на комуникационния център на *Netscape Communicator* (Екран 9).

Екран 9 - Средства за управление на комуникатор

- **Navigator** - активира нов прозорец на навигатора;
- **Messenger** - активира приложение за обработка на електронна поща;
- **Composer** - активира приложение за редактиране на HTML страници в режим *WYSIWYG*;
- **Calendar** - активира средство за управление на календар по часове, дни и месеци. Осигурява възможност за планиране и автоматично изпълнение по формиран график на определени действия в комуникатора;
- **AOL** - активира самостоятелно приложение за участие в *Chat* форум или провеждане на разговор между двама участника в мрежата по модем или директно в зависимост от естеството на връзката;
- **Radio** - осигурява достъп до *Netscape Radio Server* с регистрация и избор на музикална програма;
- **Bookmarks** - дава достъп до хронологичен списък с имена и Интернет адреси на документи. При избор на определен документ се активира процес на неговото зареждане от източника. Документите се подреждат по рубрики или по отделни, създадени от клиента папки;
- **Newsgroup** - осигурява достъп до UseNet мрежата за обработка на новини;
- **Address Book** - тефтерче с адреси на Web сайтове, организирани по рубрики;
- **Tools** - помощни средства:
 - **History** - извежда в отделен прозорец исторически списък на посетените адреси. Давността на списъка се дефинира при параметрите за настройка на навигатора. Приложението дава средства за търсене по определени критерии на име или адрес в този списък и след избор връзката може да се активира или адресът да се прибави към списъка от предпочитани адреси. Изведеният на отделен екран списък с хронологията на консултираните в рамките на текущата сесия страници е подреден в обратен ред, първият елемент е последно въведената страница. Списъкът се изобразява в колони (Екран 9.1) със заглавието на документа, с неговия URL адрес, кога е посетен за първи път, кога за последен път, дата на изтичане на срока за неговото съхранение и т.н.. При избор с мишката върху определен ред се извежда съответната страница на екрана. При маркиране и избор с десния бутон на мишката се активира менюза възможност за добавяне на адреса към списъка от предпочитани адреси (*Bookmark*).

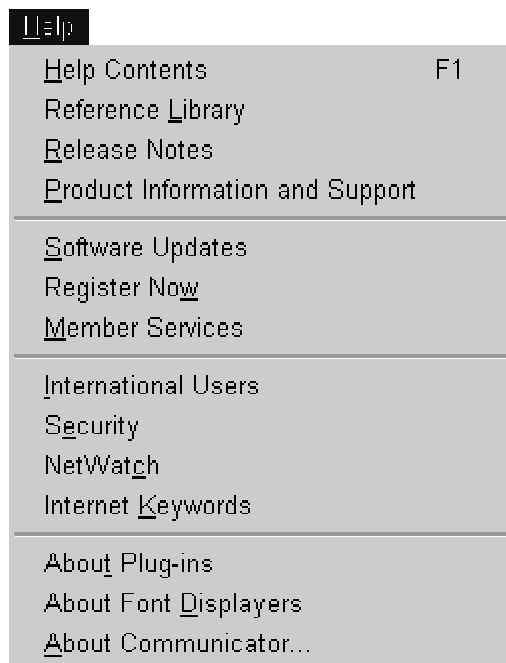

Екран 9.1 - Хронологичен списък с посетените страници

- **Security Info** - извежда прозорец с информация и параметри за настройка на отделните нива за сигурност на активния документ;
- **Message Center** - активира приложение за работа с електронна поща и новини по мрежата;
- **Import Utility** - възможност за импортиране на електронна поща или списък с адреси от външно приложение;
- **Java Console** - активира конзола за проследяване изпълнението на Java аплети или скриптове на Javascript.
- **Server Tools** - връзка към сървърски услуги (ако ги има);
- **Window** - показва списък от отворени в момента прозорци на навигатора с имената на заредените документи.

Помощ - Help

Връзките в менюто **Help** сочат към локални и отдалечени на сървърите на Netscape документи в помощ на потребителя.

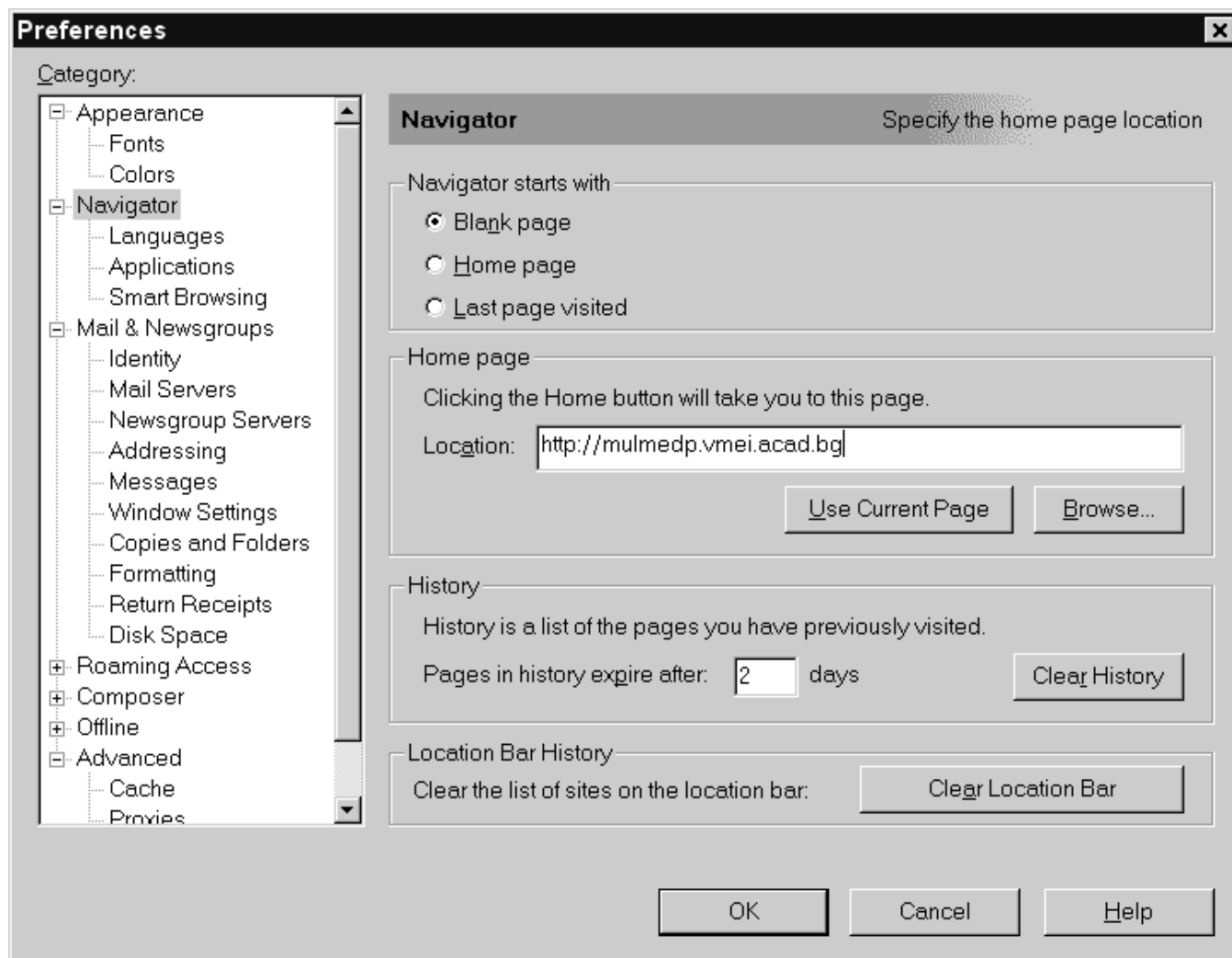

Екран 10 - Помощни документи

- **Help Contents** - извежда в самостоятелен екран страници с помощна информация за работа с основните функции на *Netscape Communicator*. Чрез контекстно ориентирани хипервръзки лесно се намира търсената рубрика и необходимите параметри за настройка на съответното приложение.
- **About Plug-ins** - извежда списък на всички инсталирани външни модули във вид на таблици с описание на подразбиращия се *MIME Type*, предназначение, разширение за файл;
- **About Communicator** - в отделна страница се извежда информация за текущата версия на *Netscape Communicator*;
- Останалите точки от списъка на връзките сочат различни адреси на Web сървъри на *Netscape*, където динамично се поддържа информация по различните рубрики.

Параметри за настройка - Preferences

Менюто **Preferences** съдържа списък от параметри, с които се настройва работата на навигатора и свързаните с него услуги (Екран 11). Достъп до менюто с настройките се извършва чрез меню Edit|Preferences.

Екран 11 - Параметризация

Достъп до параметрите за настройка се осъществява чрез отделни "категории", разделени на "подкатегории", така избор на шрифт и промяна на цветовата палитра на навигатора се намират в лявата част на прозореца в категорията *"Appearance"*. В дясната част се появява секцията с конкретните параметри. Изходът от всяка категория става с потвърждение на направените промени - бутон *OK*, или чрез отказ от промените - бутон *Cancel*. Наличието на знак "+" пред името на категория означава, че тя има елементи от подкатегория. Затваряне на списъка от подкатегории става чрез избор на знак "-" пред името на съответната категория.

Navigator

Navigator е категория в която се задават началните параметри при стартиране на навигатора:

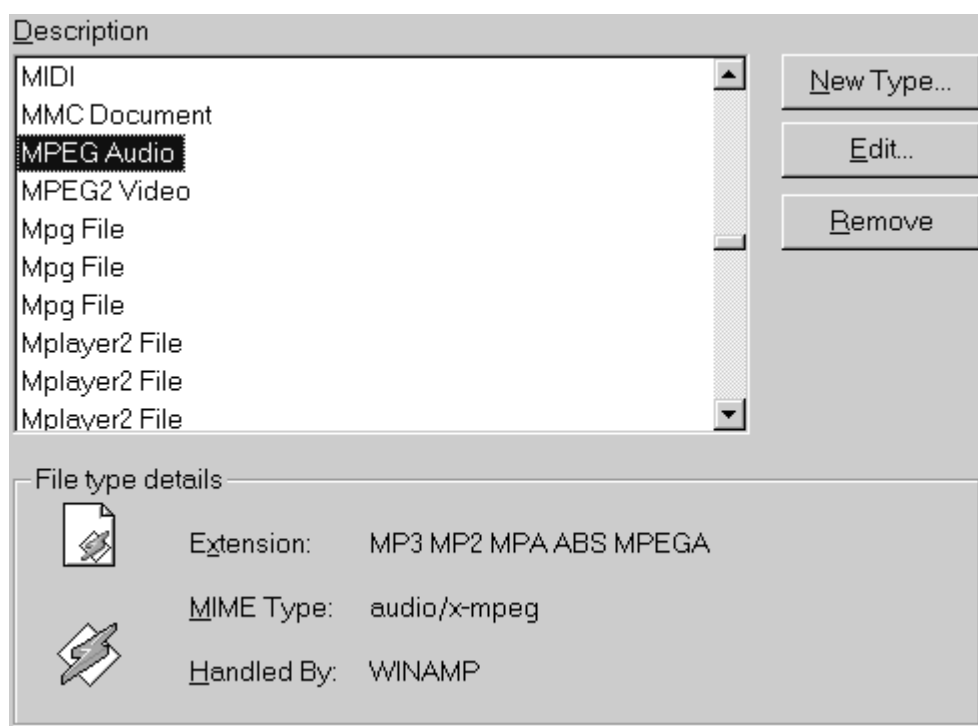
- **Navigator starts with** - определя какъв вид страница да бъде заредена при първоначално стартиране на навигатора.
 - *Blank page* - отваря празна страница;
 - *Home page* - зарежда страницата от адрес, указан в секцията *"Home page"*;
 - *Last page visited* - презарежда последно посетената страница преди затваряне на навигатора.
- **Home page** - в полето **Location** се задава URL адрес на подразбиращата се страница за навигатора. Активира се при първоначално зареждане на навигатора и при избор на бутон **Home** от линията с бутони-инструменти (Екран 1).
- **History** - определя времето за съхранение на хронологичния списък на посетени страници.

- **Location Bar History** - възможност за заличаване на съдържанието на хронологичния списък от посетени сайтове от полето **Location** (Екран 1).
- **Languages** - включва или изключва различни езици за нормалното визуализиране на Web страници, написани на български език, френски, немски, английски, китайски и т.н. (Екран 12)

Order	Language
1	English [en]
2	Bulgarian [bg]
3	German [de]
4	French/France [fr-FR]

Екран 12 - Езиков интерфейс

- **Applications** - В Netscape има заложена възможност за интерпретиране на различни по вид и формат файлове, свързани с възпроизвеждането на текст, графика, звук, видео. Стандартно е заложен списък от разширения на файлове, разпознавани автоматично и асоциирани към вътрешни (*Plug-ins*) или външни приложения (*Helpers*). При необходимост, потребителят може да допълни или промени този списък с негови или предпочитани приложения, с описание на името на приложението, пътеката до него, необходимите параметри, разширения за разпознаване; (Екран 13)

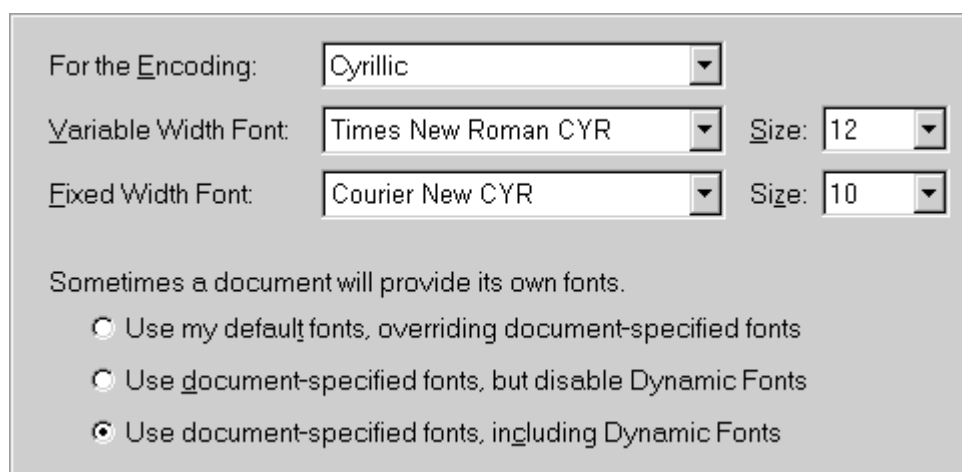
Екран 13 - Външни приложения

От *Екран 13* се вижда, че звукови файлове във формат **MP3** се обработват с външното приложение **Winamp**.

- **Smart Browsing** - средство за бързо търсене на информация по Интернет по ключови думи в определени сайтове.

Appearance

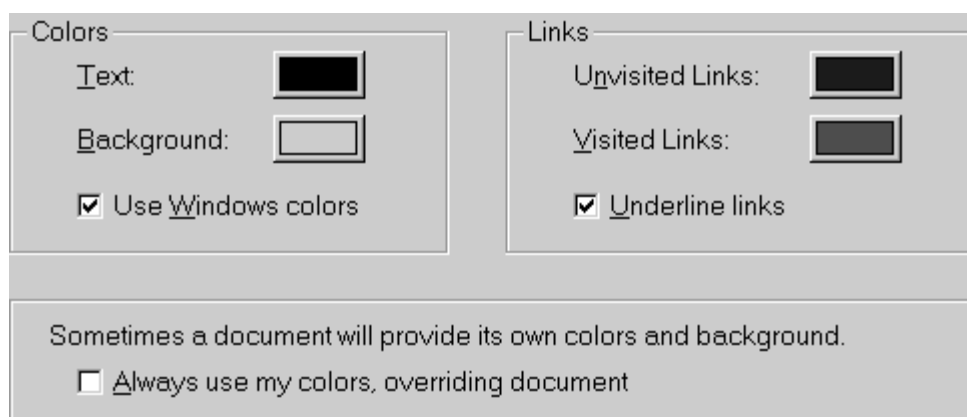
- **Appearance** - възможност за промяна на външния изглед на навигатора
 - *On startup, launch* - определя кое от приложенията на *Communicator* да се зарежда при първоначално пускане: Навигатор (*Navigator*), Електронна поща и Новини (*Messenger*), Редактор на страници (*Composer*), Разписание (*Calendar*);
 - *Show toolbars as* - задава вида на бутоните-инструменти от *Екран 1*: Графични с текст (*Pictures and Text*), Графични (*Pictures Only*), Текстови (*Text Only*).
- **Fonts** - задават се два основни шрифта, използвани от навигатора при визуализация на HTML страници и името на активната кодова таблица; (*Екран 14*)

Екран 14 - Шрифтове и кодова таблица

Допълнително може да се конкретизира чий шрифтове да бъдат използвани при визуализацията на документ. Динамичните шрифтове (*Dynamic Fonts*) са обвързани със стилкови формати специфицирани в документа и се изтеглят от сървъра заедно със съдържанието му. В общия случай изтегленият документ се визуализира с помощта на определените тук шрифтове и кодова таблица.

- **Colors** - възможност за дефиниране на цветовата палитра на отделните компоненти при визуализация на документ; (*Екран 15*)

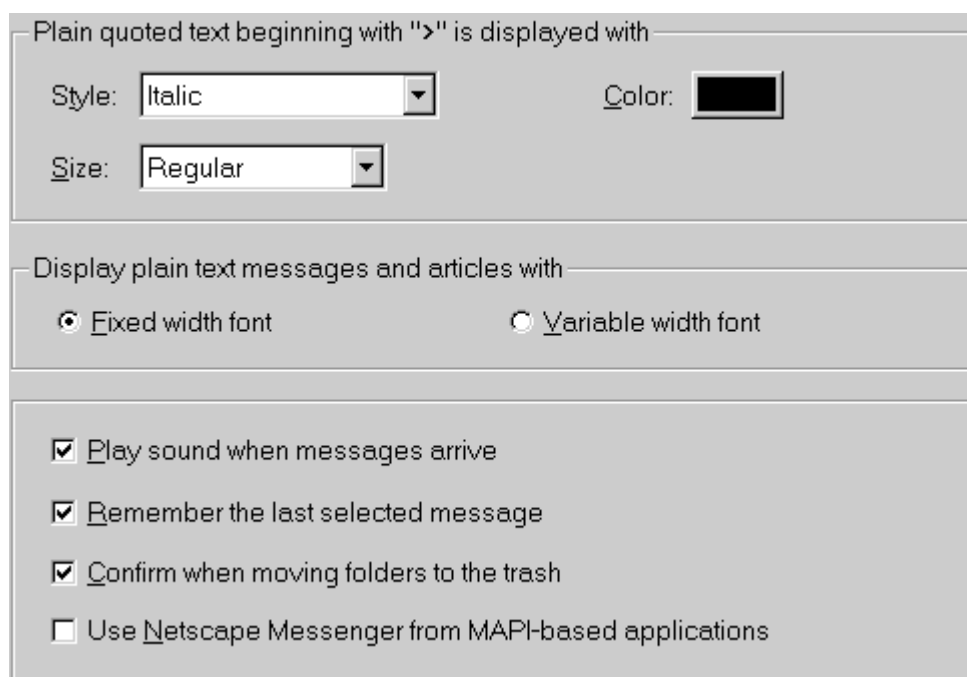

Екран 15 - Избор на цветова палитра

С атрибутите за цвят се определя цвета на текста, цвета на фона, цветността и подчетаването на хипервръзките (посетените и непосетените) или тази информация изцяло да се възприема от дефинираната цветова палитра в самия документ.

Mail & Newsgroups

Mail & Newsgroups е категория, която съдържа елементи за конфигуриране на електронната поща и работа в група за обмен на новини по мрежата. Конфигурацията персонализира използването на електронната поща за конкретен потребител. Първият екран (*Екран 16*) е общ за двата протокола *SMTP* и *NNTP* и определя стила, шрифта и звуковите ефекти при обмен на съобщения.

Екран 16 - Дефиниране на стилови характеристики

- **Identity** - основна информация за персонализиране на електронната поща (*Екран 17*).

Your name:
Ivan Ivanov

Email address:
ivanov@vmei.acad.bg

Reply-to address (only needed if different from email address):

Organization:
TU-Sofia

Signature File:
Choose...

☐ Attach my personal card to messages (as a vCard) Edit Card...

Екран 17 - Идентификация

Въвежда се информация за име на кореспондента (*Your name*), електронен адрес (*Email address*), адрес (*Reply-to-address*) за пренасочване на отговор (задава се при различие от основния адрес), наименование на организация (*Organization*), пътека към и име на файл с информация за самоличността на кореспондента (*Signature File*). Съдържанието на файла с т.н. "подпис" се прикрепва след края на текста на съобщението от електронното писмо и се изпраща на получателя заедно с него;

- **Mail Servers** - описание на *Mail* сървърите: (Екран 18)

Incoming Mail Servers

pop.vmei.acad.bg

Add... Edit... Delete Set as Default

To set server properties (such as checking for new messages automatically), select a server and then click Edit.

Outgoing Mail Server

Outgoing mail (SMTP) server: smtp.vmei.acad.bg

Outgoing mail server user name: ivanov

Use Secure Socket Layer (SSL) or TLS for outgoing messages:

☒ Never ☐ If Possible ☐ Always

Local mail directory:

D:\Program Files\Netscape\Users\default Choose...

Екран 18 - Mail сървъри

Сървърите за обработка на електронни съобщения се разделят на *Incoming Mail Servers* за пристигащите съобщения (най-често *POP3*) и *Outgoing Mail Server* за изходящите съобщения (*SMTP*). За двата сървъра се указва URL адрес, както и директорията за съхранение на съобщенията (*Local mail directory*);

- **Newsgroup Servers** - съдържа URL адрес на сървър за обмен на новини и директория в локалния диск за тяхното съхранение;
- **Addressing** - съдържа параметри за конфигуриране използването на справочника с електронни адреси;
- **Messages** - съдържа параметри за обработка на пристигащи и заминаващи съобщения;
- **Window Settings** - параметризира разположението на компонентите на електронната поща в рамките на един прозорец;
- **Copies and Folders** - управлява разположението на съобщенията в локалния диск;
- **Formatting** - параметри за форматиране на съобщенията;
- **Return Receipts** - управление на върнати съобщения и на такива, за които се е получил отговор;
- **Disk Space** - съдържа параметри за определяне на използваното дисково пространство от съобщенията.

Roaming Access

Roaming Access е категория за параметризиране на отдалечен достъп до потребителски профил. Параметрите конфигурират достъп до определен сървър със съответно име, тип, идентификация и парола. Удобството за потребителя е, че независимо откъде по мрежата се включва, може да ползва създаден за него профил със собствения му електронен справочник на адреси.

Composer

В тази категория се задават общи настройки за редактора на HTML страници.

The screenshot shows the 'Options' dialog box in Netscape Communicator, specifically the 'Advanced' tab. The 'External Editors' section is expanded, showing settings for HTML Source and Images. The 'Author Name' field is set to 'Madjarov'. The 'Automatically save page every' checkbox is checked, with a value of '10' minutes. The 'HTML Source' field is set to 'D:\Program Files\CuteFTP\CuteHTML.exe' with a 'Choose...' button. The 'Images' field is set to 'D:\Program Files\Paint Shop Pro 6\Psp.exe' with a 'Choose' button. The 'Font Size Mode' section has three radio buttons: 'Show relative size as points based on your Navigator font sizes' (selected), 'Show relative HTML font scale: -2, -1, 0, +1, +2, +3, +4', and 'Show relative HTML scale and absolute "point-size" attributes'.

Екран 19 - Основни параметри на Composer

За редактиране на първичен HTML код може да използва и допълнителен, външен редактор (*HTML Source*), а за редактиране на графични изображения се посочва предпочитан от потребителя редактор (*Images*) - Екран 19.

The screenshot shows the 'Options' dialog box in Netscape Communicator, specifically the 'Advanced' tab. The 'Links and images' section is expanded, showing settings for remote pages. The 'When saving remote pages...' section has two checked checkboxes: 'Maintain links' (with a description: 'Adjust links to work from the page's location. (Links to local pages will work when local versions exist.)') and 'Keep images with page' (with a description: 'Save copies of images to the page's location. Images will always appear in local version of the page and when page is published.'). A tip below states: 'Tip: Check both options if you will be using remote publishing.' The 'Default publishing location' section has two text fields: 'Enter a FTP or HTTP site address to publish to:' (set to 'ftp://www.mulmedp.bg/bookhtml/') and 'If publishing to a FTP site, enter the HTTP address to browse to:' (set to 'http://www.mulmedp.bg/bookhtml/').

Екран 20 - Публикуване от разстояние

В подкатегорията **Publishing** се определя начина на съхранение на хипервръзки и графики в една редактирана страница (Екран 20). Публикуването от разстояние в Web сървър се параметризира в секцията *Default Publishing Location*. Достъпът до директориите на Web сървър по FTP протокол се регламентира от администратора на сървъра така, че използването на тази опция не винаги е

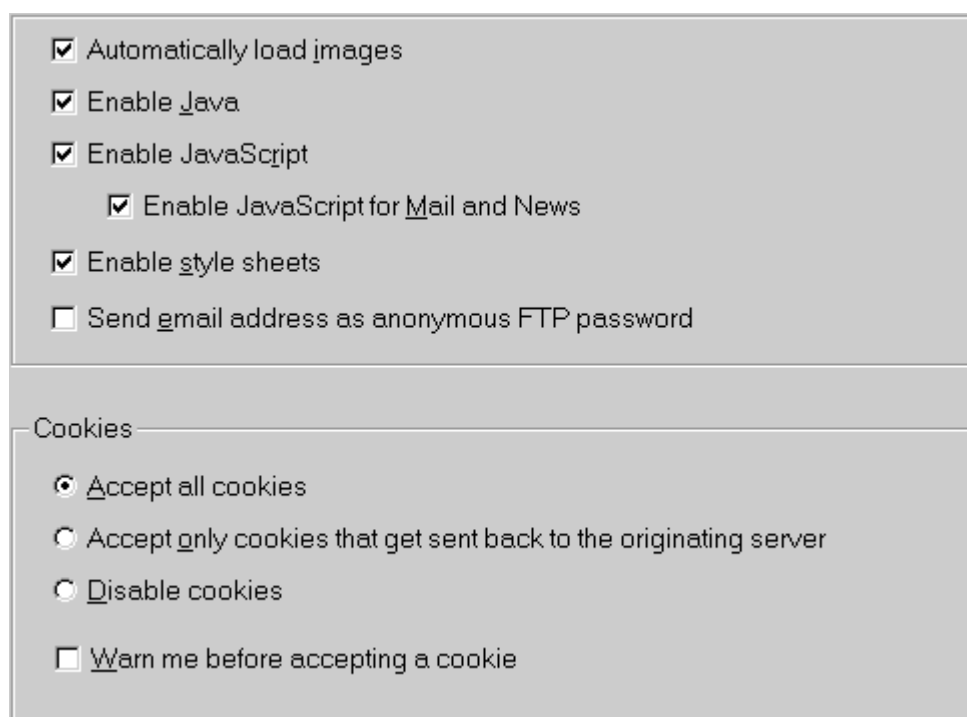
възможно. Когато тази възможност е открита, първо се задава пътя по FTP протокол до директорията в сървъра, в която да бъдат записани редактираните страници. Следващото поле указва достъп до същите страници чрез брауъра.

Offline

Режимът на работа на *Communicator* **offline** предполага липса на директна връзка с Internet. В този режим могат да се преглеждат и редактират локални страници, да се обработват вече прочетени съобщения и да се редактират нови такива, които ще бъдат изпратени при превключване в режим **online**.

Advanced

Параметрите в категорията **Advanced** влияят непосредствено на обхвата на възможностите и работата на продукта.

Екран 21 - Дефинира възможностите на брауъра

Опциите от Екран 21 включват или изключват автоматичното зареждане на графика, интерпретацията на *Java* и *Javascript* и разрешаването на *Cookies*.

- **Cache** - част от оперативната памет и част от дисковото пространство се заделят за временно съхранение на консултирани документи. Честото посещаване на определени страници води до зареждане на информацията от *Cache* паметта и само при откриване на промени в сървъра се зареждат от източника. В тази секция се определя размера на буферната памет, местонахождението ѝ на диска и честотата на нейното обновяване. Един добре оразмерен *Cache* памет води до намаление на итеракциите с мрежата.
- **Proxy** - предназначението на *proxy* сървър е да отдели локалната мрежа от Internet мрежата с цел повишаване на параметрите за сигурност (*firewall*), или да служи като своеобразен *cache* за цялата вътрешна мрежа, с което се намалява значително трафика особено ефективно за мрежи с малък дебит. При отказ от използване на *Proxy* връзките вървят

директно към указан адрес. Използването на *Proxy* изисква неговото конфигуриране (Екран 22).

Type	Address of proxy server to use	Port
HTTP:	194.141.3.9	4080
Security:		0
FTP:	194.141.3.9	4080
Socks:		1080
Gopher:		0
WAIS:		0

Exceptions

Do not use proxy servers for domains beginning with:

mulmedp.vmei.acad.bg, refg.vmei.acad.bg, www.vmei.acad.bg

Use commas (,) to separate entries.

Екран 22 - Конфигуриране на *Proxy*

За различните протоколи се посочва *URL* адрес на сървър и номер на порт за обслужване. Допълнително в *Exceptions* може да се зададе списък от адреси, за които връзката да не минава през *Proxy* сървъра (Екран 22);

- **SmartUpdate** - допуска автоматично обновяване по Internet на отделни компоненти на *Communicator*.

Инструменти в Netscape

Бутони-инструменти Бутоните-инструменти (Екран 23) осигуряват бърз достъп до често използвани функции при работа с навигатора. Същите функции са достъпни и от линията на меню-командите, но от различни менюта.

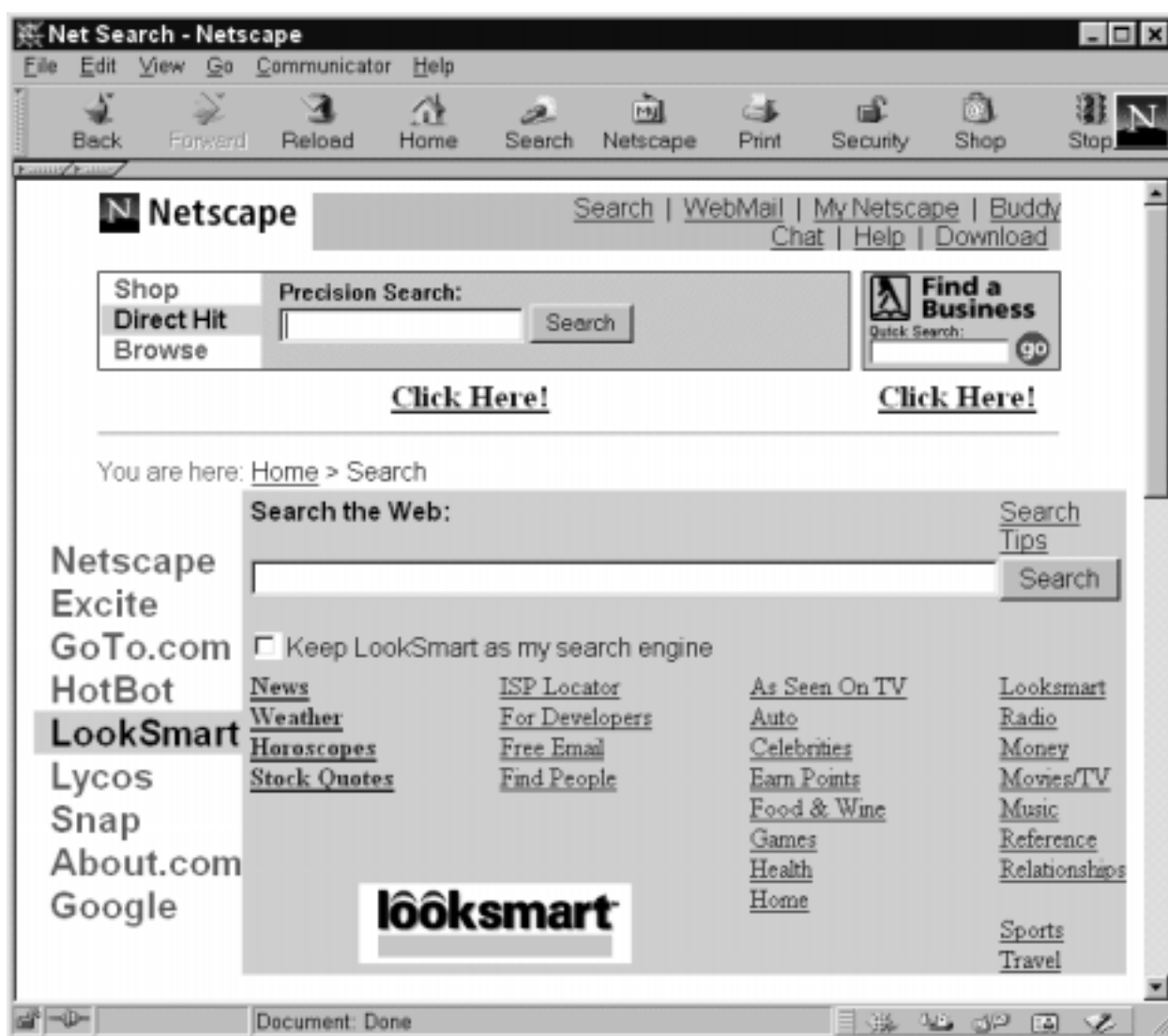
Екран 23 - Бутони-инструменти

Функцията на отделните бутони е следната:

- **Back** - показва предходния документ в списъка (*History List*) от отворяни до този момент документи по реда на тяхното преглеждане. При задържане на левия бутон на мишката

натиснат върху бутона се появява списък на всички посетени в рамките на сесията документи за директен избор;

- **Forward** - показва следващия документ в списъка (*History List*) от отваряни до този момент документи по реда на тяхното преглеждане. При задържане на левия бутон на мишката натиснат върху бутона се появява списък на всички посетени в рамките на сесията документи за директен избор;
- **Reload** - повторно зареждане на текущия документ. Комбинацията клавиш **Shift** + бутон **Reload** презарежда съдържанието на документа директно от Web сървъра. Обикновеното презареждане чете съдържанието на документа от *Cache* паметта или от *Proxy* сървър;
- **Home** - преминава към началната страница определена като подразбираща се в *Edit|Preferences|Navigator|Home Page*;
- **Search** - търсене по ключови думи на информация по Internet чрез търсещата система на Netscape (<http://home.netscape.com>) Екран 24, която е във връзка с други подобни търсещи системи (*Excite*, *HotBot*, *Lycos*, ...) и осъществява търсене чрез тях;

Екран 24 - Търсеца машина на сайта на Netscape

- **Netscape** - връзка към <http://my.netscape.com/> с много и разнообразни рубрики за Internet, правенето на Web страници, новини, спорт, кино, музика, ...
- **Print** - отпечатване на текущата страница с възможност за избор на печатащо устройство и формат на страницата;

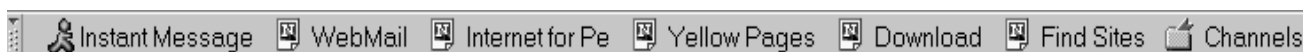
- **Security** - извежда в отделен прозорец информация за текущо заредената страница с възможност за промяна на параметрите ѝ за сигурност;
- **Shop** - отвежда на адрес <http://webcenters.netscape.com/shopping/home.html> виртуален магазин за закупуване на стоки директно по Internet;
- **Stop** - преустановява зареждането на документ;
- - бутон за включване и изключване на линията с бутони-инструменти.

Бързото придвижване от страница към страница става благодарение на това, че *Netscape* (подобно на други WWW клиенти) използва наличната оперативна памет и дисковото пространство за да съхрани локално страниците между които може бързо да се преминава. Освен складирането (*caching*) на страници *Netscape* използва и други техники за ускоряване на процеса. Особено добър резултат се постига при използване на *Proxy server* ([Edit](#)|[Preferences](#)|[Advanced](#)|[Proxies](#)). Информация за достъпния за използване *Proxy server* може да се вземе от системния администратор на съответната мрежа.

Интерпретирането на графики във вид на *.GIF* файлове има някои особености. Обикновено вградените в документа *.GIF* картинки трябва изцяло да бъдат декодирани, за да се визуализират. *Netscape* използва т.нар. "преплетени" (*interlaced*) *.GIF* файлове, при които визуализацията става в хода на самото декодиране. Изображението се получава с постоянна скорост, а потребителят я вижда в процеса на нейното образуване, което се възприема като по-бързо извличане. Това предимство се отнася само за страници, които използват преплетени (*interlaced*) *.GIF* изображения. Графични елементи, записани във формат *JPEG* (*.jpg*), не използват *Interlaced* и се изобразяват по-бавно и последователно поради по-големия им обем. Новият графичен формат *PNG* (*.png*) съчетава предимствата на *GIF* формата с по-високото качество на *JPEG*. Браузърите от четвърто поколение интерпретират новия графичен формат.

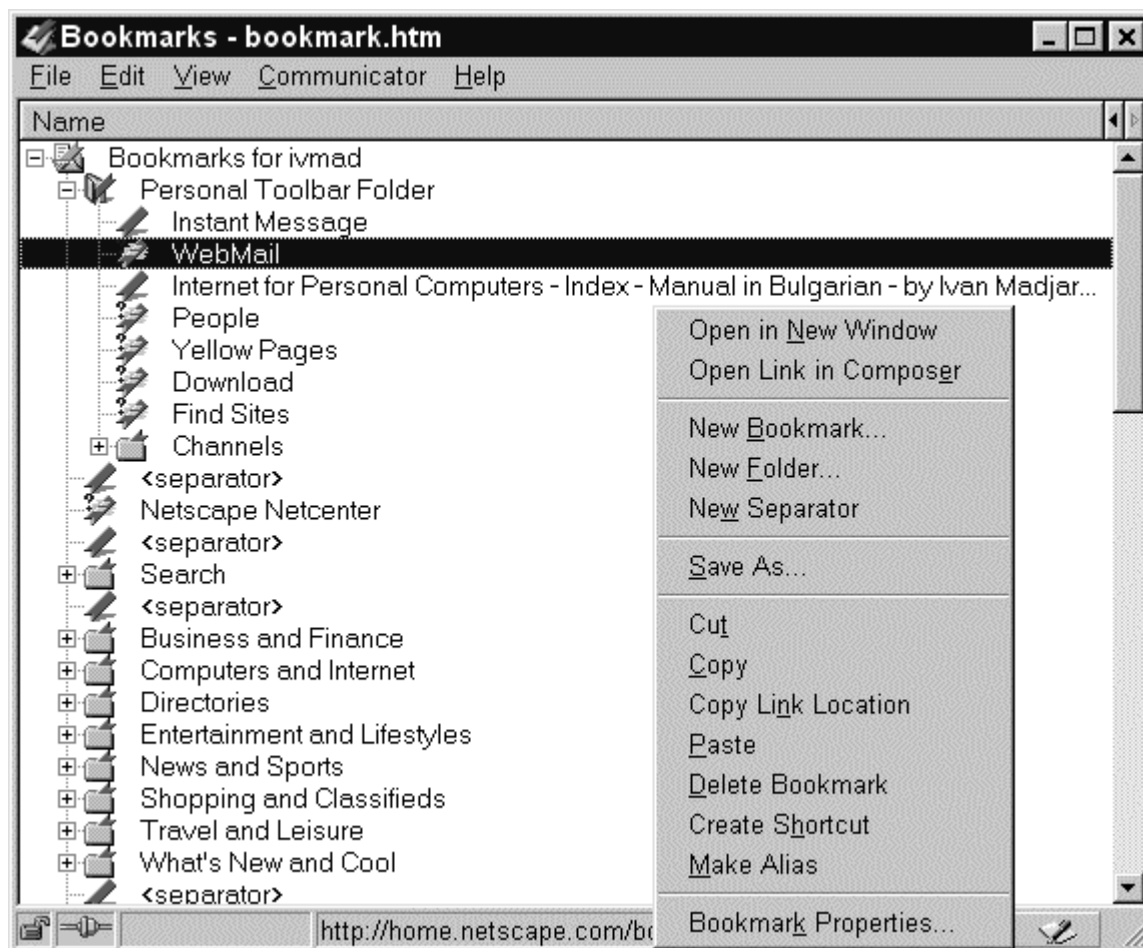
Работа с насочващи бутони

Непосредствено под лентата с инструменти и прозореца за задаване на *URL* адреси е разположена линия с група от бутони за бърз достъп до подбрани и предпочитани *Web* сайтове (*Екран 25*).

Екран 25 - Насочващи бутони

Конфигуриране съдържанието на линията става чрез бутона [Bookmarks](#)|[Edit Bookmarks](#) за управление на каталога с Internet адреси (*Екран 26*).

Екран 26 - Конфигуриране на линия с насочващи бутони
и редактиране на списък с предпочитани адреси

В линията могат да се добавят или премахват адреси (бутони) в зависимост от предпочитанията на потребителя. За добавяне на нов бутон в линията с насочващи бутони е необходима предварително желаният адрес да е записан в списъка от адреси на *Bookmarks* (Екран 26).

Често използвани адреси (*Bookmarks*)

Адреси на Web страници, които се посещават често или представляват специален интерес, могат да се регистрират в отделен списък (Екран 27).

Екран 27 - Линия за регистрация на URL адреси

Списъците могат да бъдат няколко, разделени по рубрики в отделни файлове. За въвеждане на нов елемент в списъка е необходимо след зарежда се желаната Web страница, от линията на меню-командите (Екран 27) да се отвори меню *Bookmarks* и да се избере *Add Bookmarks*. След това действие адресът на текущата страница се появява като ред в списъка. Съкратено тази операция се изпълнява чрез *Ctrl/D*.

Преглед на съдържанието на избран списък се извършва от бутона *Bookmarks* или от меню *Communicator*, команда *Bookmarks*. В отделен прозорец на екрана (Екран 26) се появява структурата и съдържанието на създадените списъци. При избор с левия бутон на мишката на определен ред от даден списък се предизвиква зареждане на избраната страница. Елементите от

списъците могат да бъдат редактирани или изтривани с помощта на достъпните в прозореца функции.

Линията *Go To:* е предназначена за въвеждане на *URL* адрес, който след потвърждение с клавиш *Enter* ще бъде зареден в полето на документа. Същият резултат се получава и от меню *File|Open Page*.

Хронология за текущата сесия

В рамките на една сесия *Netscape* проследява хронологията на отворените документи. Хронологичният списък се поддържа в обратен ред на заредените документи - първи в списъка е последно отвореният документ. Последно отворените документи са достъпни от меню *GO* (*Екран 8*). Преход към произволен документ от списъка се осъществява чрез избор с мишката. Пълният списък на прегледаните в рамките на сесията документи е достъпен от меню *Window* команда *History*, от където избрани документи могат да се прехвърлят в списъците *Bookmarks*.

Помощ в Netscape

За разлика от други Windows приложения *Netscape* осигурява само един кратък съвместим с Windows Help файл. Всички избираеми елементи от менюто *Help* осъществяват връзка към WWW страници от сървъра на *Netscape Communications Corporation*, което означава, че за получаване на помощ е необходима връзка с Internet.

Конфигуриране на Netscape За нормалната работа на навигатора в конкретни условия е необходимо да се конкретизират значенията на определен брой параметри. Настройките трябва да се правят според потребителския стил на работа, спецификациите на мрежовия сървър и използваните външни приложни програми.

Дефиниране на потребителски профил

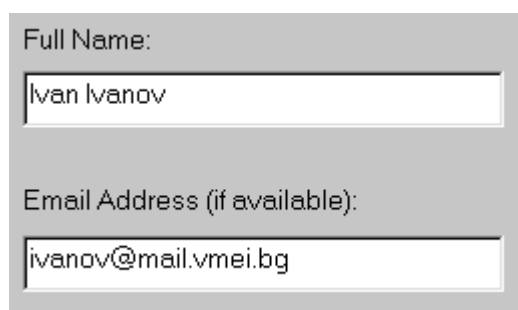
Версии на *Communicator* след 4.51 поддържат потребителски *Profile*. Потребителският профил персонализира за конкретен и отделен потребител работата с електронна поща (*Messenger*), разписание (*Calendar*), обработката на новини, каталог с адреси (*Bookmarks*). След инсталиране и първоначално пускане на навигатора се появяват серия от диалогови кутии за параметризиране на вдин профил. Добавяне на нов или коригиране на съществуващ профил след този момент се извършва от менюто на *User Profile Manager* бутон *Manage Profiles* (*Екран 28*). Активирането му може да стане и от бутон *Start|Programs|Netscape Communicator|Utilities|User Profile Manager*.

Екран 28 - Управление на потребителски профил

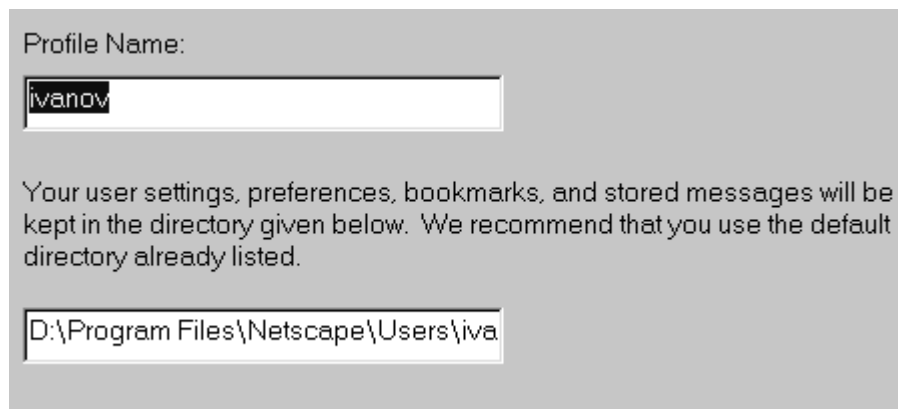
От Екран 28 се избира от списък името на съществуващ потребителски профил за активиране на навигатора с вече определени параметри или се добавя нов от бутона *Manage Profile*. Създаването на нов профил преминава през:

- Определяне на пълното име и електронния адрес на потребителя (Екран 29)

Екран 29 - Име и електронен адрес на потребителя

- Наименованието на потребителския профил и пътя до създадената за целта директория се определят от Екран 30

Екран 30 - Име и директория за потребителския профил

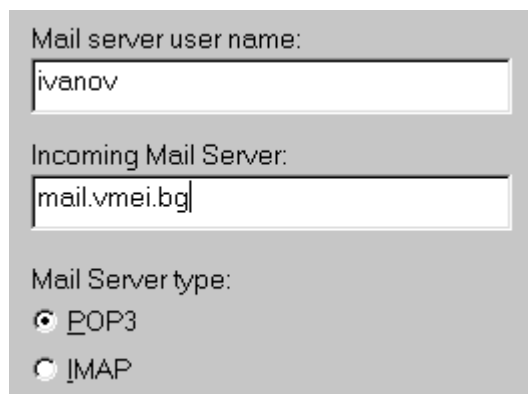
В директория с името на потребителя се съхранява специфичната за него информация - настройките на навигатора, картотеката с адреси, съобщенията от електронната поща.

- Адреса на сървъра за изпращане на електронна поща и новини се определя от Екран 31.

Екран 31 - SMTP сървър

- В полетата на Екран 32 се указва името на пощенската кутия на потребителя, адреса на сървъра за обработка на пристигащите съобщения и неговия тип

Екран 32 - POP сървър

Потребителска конфигурация на навигатора

Потребителската **конфигурация** се извършва от меню *Edit|Preferences* (Екран 11). В категорията *Navigator* се препоръчва да се укаже *URL* адресът на началната страница, която ще се зарежда при стартиране на *Netscape* и ще отговаря на команда *Home* от линията на бутоните-инструменти. Обикновено това е адресът на представителната HTML страница в Web сървъра на доставчика на Internet услуги.

За нормалното декодиране на страници, които съдържат **текстове на кирилица** е необходимо да се извършат някои допълнителни настройки. От меню *Edit|Preferences* се избира категория *Navigator|Languages* за добавяне на език *Bulgarian[bg]*. От меню *View|Character Set* се избира кодовата таблица *Cyrillic (Winindows-1251)*. Подборът на шрифтове за изобразяване на текстовете в полето на документа се прави от меню *Edit|Preferences* категория *Appearance|Fonts*, където се избира подразбиращата се кодова таблица (*Cyrillic*) и двойка шрифтове с кирилица (Например - *Times New Roman CYR*, *Courier New CYR*). Първият от двата шрифта е предназначен за изобразяване с променлива дължина (*Variable Width Font*) на текстове, вторият шрифт е с фиксирана дължина (*Fixed Width Font*) на символите и разстоянието между тях.

Навигаторът *Netscape* поддържа множество Internet протоколи (*WWW* - Таблица 4), но сред тях не е **Telnet**. Използването на тази услуга за връзка с друга машина е възможно чрез *Netscape*, ако в меню *Edit|Preferences* категория *Navigator|Applications* се укаже пътят до и името на предпочитаното *Telnet* приложение. По подразбиране се използва вградения във Windows 95/98/NT *Telnet* клиент.

Адресиране на **Proxy сървър** за ускоряване на обмена по мрежата или за повишаване на сигурността на вътрешната мрежа (*Firewall*) се извършва от меню *Edit|Preferences* категория *Advanced|Proxies|Manual Proxy Configuration*. Разумното използване на удобствата от *Proxy* сървър зависи от неговата конфигурация и възможностите на сървърския софтуер. Често при претоварване на самия сървър е за предпочитане да се ползва директната връзка с мрежата (*Advanced|Proxies|Direct connection to the Internet*). Информация за наличието и параметрите на *Proxy* сървъра обикновено се взема от администратора на мрежата или от доставчика на Internet услугата. Винаги, когато е възможно се препоръчва използването на *Proxy* сървър, с което се улеснява обмена на информация по мрежата. Потребителят добива впечатлението, че скоростта на обмен по мрежата се повишава. При конфигурирането на всеки отделен протокол се задават два параметъра - *символично име* или *IP адрес* на сървъра и *номер на порт*, който се обслужва за съответния протокол.

Информация за поддържаните от версията на навигатора **Plug-Ins възможности** и множеството от асоциирани към него файлови формати за разпознаване и възпроизвеждане на графика, звук, анимация и видео от външни приложения може да се получи от меню *Help|About Plug-ins*. Корекции могат да се правят от меню *Edit|Preferences* категория *Navigator|Applications*.

Работа с Netscape Navigator

Приложението се активира по общо възприетия начин чрез неговата икона от панела на Windows или от съответната програмна група. Скоростта на зареждане на *Netscape* е в зависимост от мощността на компютъра и преди всичко от наличния обем оперативна памет. Първоначално се зарежда документът зададен в *Edit|Preferences* категория *Navigator|Navigator starts with*. При липса на Internet връзка навигаторът може да бъде стартиран в режим *Offline*.

Зареждането на **нов документ** от определен URL адрес може да стане по два начина:

- От линията с бутони-инструменти *Go To:* и указване на URL адрес;
- От меню *File|Open Page* или директно чрез *Ctrl/L* и указване на URL адрес в полето на диалоговата кутия.

Процесът на установяване на контакт със сървъра и извличане на съдържанието на документа може да бъде проследен в *линията на състоянието* и *лентата на активност* (*Екран 1*).

Най-бързо се извлича текстовата част, а скоростта на изобразяване на **графичните елементи** зависи силно от пропускателната способност на мрежата. Понякога е препоръчително да се

изключва графичната компонента ако целта е самият текст (*Edit|Preferences* категория *Advanced|Automatically load images*). Трябва да се има предвид, че съвременните HTML документи са реализирани като мултимедийни и е възможно полученият резултат да бъде неясен без графичните елементи. Ако се установи прекъсване на връзката, тя може да се възобнови чрез бутона *Reload* или *Shift/Reload* за презареждане на документа директно от сървъра.

Един HTML документ обикновено съдържа текст, графика, хипервръзки. **Хипервръзките** се различават от общия текст по това, че са оцветени и подчертани и при преминаване на курсора на мишката върху тях последният променя формата си във вид на свита ръка с показалец. Графични изображения също могат да съдържат хипервръзки, като това се установява с промяна във формата на курсора и появата в *линията на състоянието* на сочения URL адрес. Преминаване към хипервръзка става с еднократно натискане на левия бутон на мишката върху "горещата" дума или място. Изборът довежда до зареждане на нов документ или преминаване към друга секция на текущия.

Записване на локално копие на изобразен документ става посредством *File|Save As* или *Ctrl/S* с указване на път и име на файл.

Десният бутон на мишката играе особена роля при версии на навигатора за Windows и UNIX. В натиснато положение, в полето на документа се изобразява меню с команди за съкратено изпълнение на някои операции - в общия случай *Back* за преминаване към предишен документ и *Forward* за преминаване към следващ документ. Позициониране на курсора върху графика и задържане на десния бутон извежда меню с команди за преглед, копиране и запис на съдържащия графика файл. Позициониране на курсора върху хипервръзка със задържане на десния бутон на мишката извежда меню с команди за взаимодействия с тази връзка. Менюто от Екран 33 е изведено при десен бутон на мишката върху графичен елемент с хипервръзка. Независимо от случаите пълният списък от команди, асоциирани към десния бутон на мишката са:

Екран 33 - Меню от десния Бутон на

Open in New Window - отваря в отделен прозорец съдържанието на сочената хипервръзка;

Open Link in Composer - отваря в HTML редактора *Composer* съдържанието на сочената хипервръзка;

Back - преминава към предишен документ;

Forward - преминава към следващ документ от хронологичния списък;

Reload - презарежда текущия документ;

Stop - прекратява зареждането на документ;

View Source - преглед на първичния код на страницата в отделен прозорец;

View Info - Извежда в отделен прозорец информация за текущата страница;

View Image (Filename) - зарежда съдържанието на графичния файл на местото на символичната графична икона;

Set as Wallpaper - установява текущо избраната графика като тапет за панела на Windows;

Add Bookmark - добавяне на връзката към *Bookmark*;

Create ShortCut - иконифицира на панела хипервръзка или графика (*Windows 95/NT*);

Send Page - изпраща съдържанието на страницата като електронна поща на избран получател (*Messenger*);

Save Link as - записва на диск съдържанието на избраната връзка без да я изобразява;

мишката

Copy Link Location - копира в буфер URL адреса на избраната връзка;

Save Image as - запис върху диск под определено име на графиката;

Copy Image Location - копира в буфер URL адреса на избраната графика.

По време на работа с навигатора в **Cache паметта** се записват всички посетени страници. Извеждане на съдържанието в отделен екран на този исторически списък може да стане по следните начини:

- в полето Go To: се задава *about:globalhistory*;
- изпълнява се командата *Ctrl/H*;
- активиране на прозореца на *History list* от меню *Communicator|Tools|History*.

За изобразяване на съдържанието на *Cache* паметта на навигатора в полето Go To: се задава команда ***about:cache***, а това по същество е списък от файлове, които няма да бъдат презреждани от сървъра им. В този списък може да се открие и адресът на страница, за която не е бил създаден *Bookmark*. При изписване на команда ***about:mozilla*** в същото поле на екрана се получава интересен резултата!

В момента на зареждане на определена страница е възможно на екрана да се появяват **неразбираеми символи**, което може да се дължи на най-различни причини. Много често е достатъчно страницата да се презареди чрез десен *Shift+URL адреса* ѝ за отстраняване на този неприятен ефект.

Връзката с **FTP сървър** чрез навигатора на *Netscape* е възможно, ако в полето *Location* се зададе съответната команда - *ftp://URL address*. При достъп до определена директория, която изисква потребителско име и парола се изписва командата - *ftp://username:password@URL address/directory*. Ако параметърът за парола в командата е изпуснат след установяване на контакт със сървъра на екрана се появява диалогова кутия за въвеждане на необходимата комбинация.

Записване на страници в локалната машина става от меню *File|Save As*. Форматът на запис може да бъде текст (*.txt*) или HTML (*.htm*). Съдържащите се в страницата графики не се записват с тази операция. Тяхното копиране е възможно чрез десния бутон на мишката и изпълнение на операция *Save Image As*. Страници, които съдържат фрейми се записват разделно за всеки фрейм (*Екран 34*).

Подходящо е фреймът да се отвори в отделен прозорец и тогава да се извършат действията по неговото записване. Всички тези операции се редуцират до една, ако страницата се отвори в редактора *Composer* и се запише в локалната машина.

Netscape електронна поща - Messenger

Електронната поща е средство за обмен на съобщения (писма) между лица и организации, имащи достъп до Internet мрежата. Netscape освен навигатора за преглед и извличане на документи поддържа и средства за получаване, редактиране и изпращане на електронни съобщения. Съобщението може да бъде обикновен ASCII текст, Word документ или HTML страница.

Нормалната работа с електронната поща изисква предварително уточняване с доставчика на Internet услугите и правилно попълване на характеризиращите услугата параметри, достъпни от *Edit|Preferences*, категория *Mail & Newsgroups*. Електронните съобщения се получават в Mail сървър (*POP*) и се изпращат през Mail сървър (*SMTP*). Електронният адрес на един получател се формира от неговото потребителско име, специален разделителен знак '@' и адрес на POP сървъра или област. Например:

ivanov@vmei.acad.bg

Тези параметри се уточняват в *Edit|Preferences|Mail & Newsgroups|Identity* и *Edit|Preferences|Mail & Newsgroups|Mail Servers*, където може да се укаже и името на асоцииран файл с визитка на потребителя - *Signature File*. Файлът с визитката на потребителя може да бъде редактиран с произволен текстов редактор или редактор за текстообработка като MS Word. В съдържанието на файла се записват данни, характерни за една визитна картичка, например:

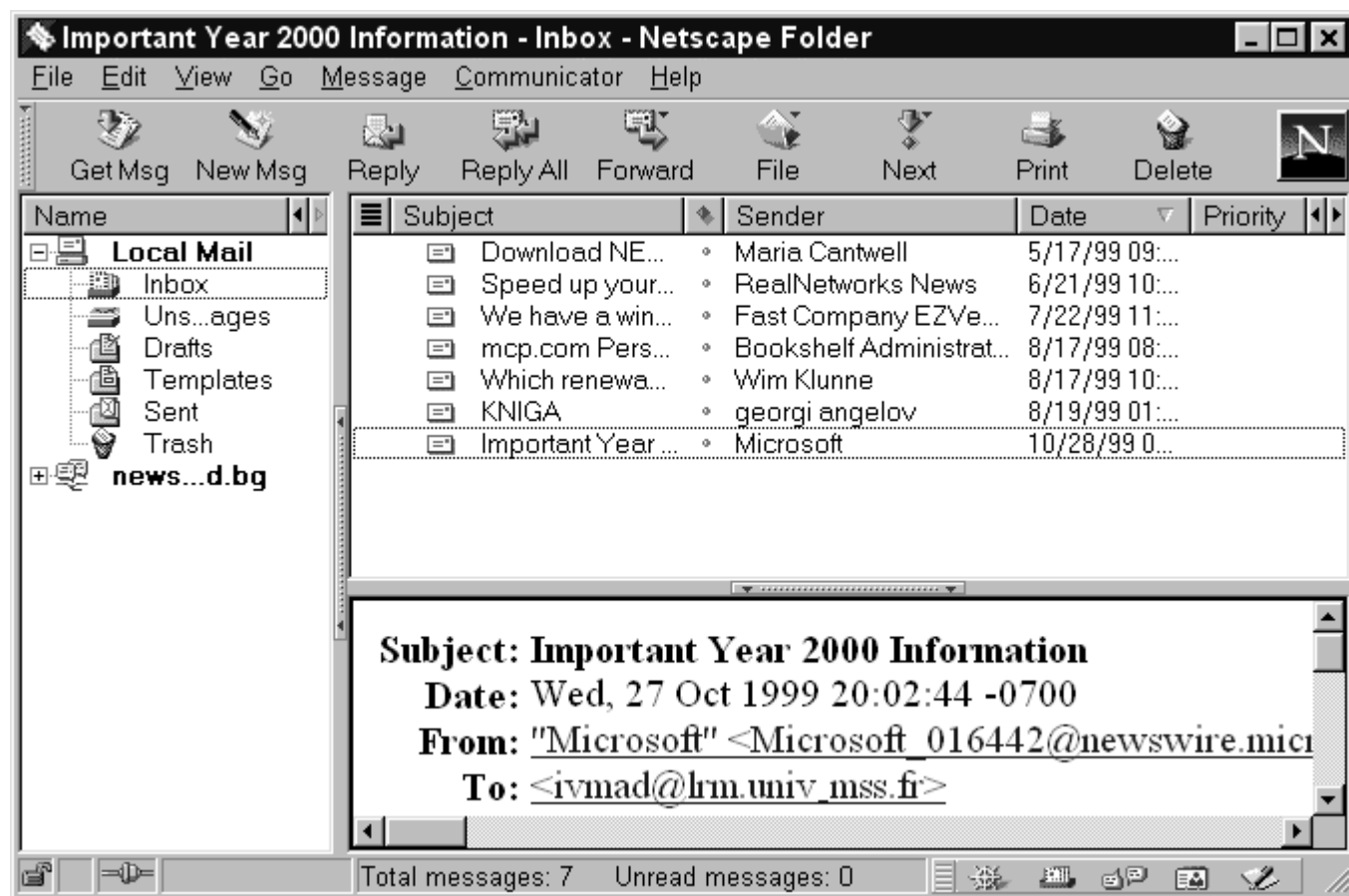
Prof. Todor Ivanov
Technical University of Sofia
8 bld. "Sv. Kliment Ohridski"
1000 Sofia, Bulgaria
Tel: +359 2 967 3448
Fax +359 2 967 3449
e-mail: ivanov@vmei.acad.bg
web page: <http://www.vmei.acad.bg/personal/ivanov.html>

Данните от визитната картичка се изпращат автоматично в края на всяко съобщение.

Активирането на прозорецът на Netscape електронна поща (*Messenger*) става директно чрез иконата или от меню *Communicator|Messenger*. Това предизвиква извеждане на диалогов екран за въвеждане на парола за достъп до Mail сървъра за регистрирания потребител. При наличие на нови съобщения, техните заглавия се изписват в прозореца "Списък от съобщения" - Екран 35. След избор с мишката на определено заглавие на съобщение, неговото съдържание се изобразява в прозореца "Съдържание на съобщението".

Наличието на "?" до иконата с пощенския плик означава, че Netscape не е в състояние автоматично да изтегля новите съобщения и това ще става ръчно чрез бутона *Get Msg* или от меню

File|Get New Messages, което може да се активира съкратено чрез *Ctrl/2*. Периодичната проверка за наличие на нови съобщения може да се автоматизира чрез задаване на интервал от време, през които приложението *Messenger* ще се свързва с Mail сървър - *Edit|Preferences*, категория *Mail & Newsgroups|Mail Servers|Edit|Mail Server Properties*. Появата на знак “!” е индикация за новопристигнало съобщение. Отсъствието на знак до иконата с пощенския плик означава, че няма нови, не прочетени съобщения.

Екран 35 - Управление на електронна поща

Прозорецът за обработка на електронна поща (Екран 35) се състои от три фрагмента и линия с бутони инструменти:

1. Фрагмент класьор на съобщенията, който от своя страна се дели на класьор за съобщения и класьор за новини. Фрагмента е разделен на три колони: име на класьора (*Name*); брой на не прочетените съобщения (*Unread*); общ брой на съобщенията (*total*). Първият класьор (*Inbox*) в категорията *Local Mail* съдържа входящите съобщения, втория класьор (*Trash*) съдържа изхвърлените (*заличените*) съобщения. Последните се появяват при изтриване на съобщение от другите два класьора. Това е възможност, в същност едно “изхвърлено” съобщение да бъде възстановено. Изпразването на *Trash* класьора става от меню *File|Empty Trash on Local Mail*, след което възстановяването им е невъзможно. Третият класьор съдържа изходящите съобщения, това са тези писма, които потребителя изпраща до други кореспонденти (*Sent*). Четвърти класьор може да съдържа списък от неизпратени, но въведени в изходната опашка на приложението съобщения (*Unsent Messages*). Този случай възниква при работа в режим *Offline*. При следващата сесия на връзка с Интернет тези съобщения ще бъдат изпратени на адреса на *SMTP* сървър. Категорията *news.domain* осигурява достъп до избрани форуми чрез конфигуриран от *Edit|Preferences|Mail & Newsgroups|Newsgroup Servers* сървър за новини или достъп по *NNTP* протокол.

2. Фрагмент със списък на съобщения. След избор на класьор в този фрагмент се изписват съобщенията класирани в него във вид на таблица:

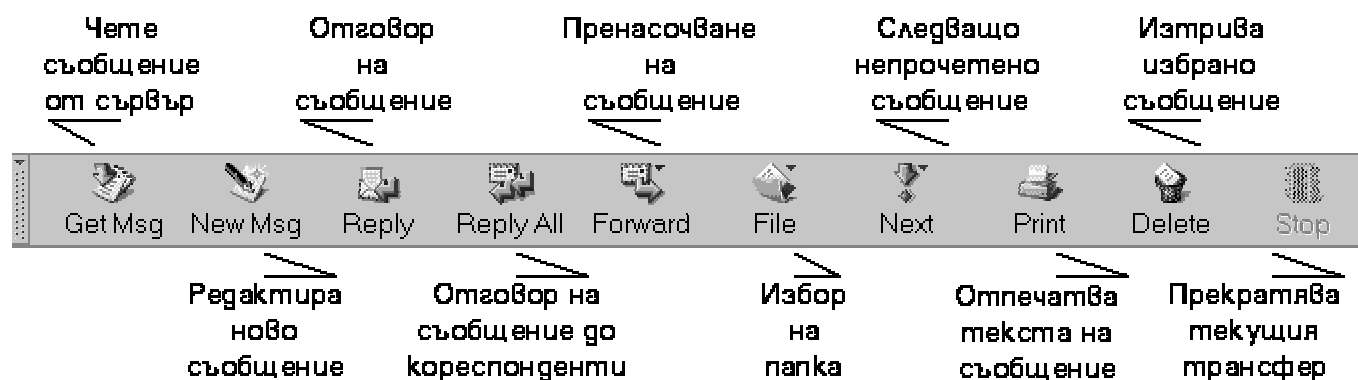
- *Subject* - предназначение на съобщението, или заглавие на съобщението;
- - индикатор за това дали съобщението е било четено или не. Индикаторът може да бъде активиран или съответно дезактивиран посредством избор на иконата с мишката;
- *Sender* - името на подателя на съобщението;
- *Date* - дата и час на приемане на съобщението.
- активиран или съответно дезактивиран посредством избор на иконата с мишката;
- *Priority* - приоритет на съобщението;
- - маркер за особена важност на съобщението, индикатора може да бъде;
- *Status* - състояние на съобщението (прочетено/непрочетено);
- *Size* - размер на съобщението в Kb;
- *Unread* - индикатор за непрочетено съобщение;
- *Total* - общ брой елементи.

Съобщенията могат свободно да бъдат премествани от един класьор в друг чрез избор и “извличане” с мишката или от меню *Edit|Copy;Move;Past*.

3. Фрагмент със съдържание на съобщенията. Това е третият прозорец, разположен отдолу. В него се изписва пълното съдържание на едно съобщение заедно със служебната му част, в която се включва информация за предмета на съобщението (*Subject*), дата и час на получаването му (*Date*), адрес от който е получено съобщението (*From*).

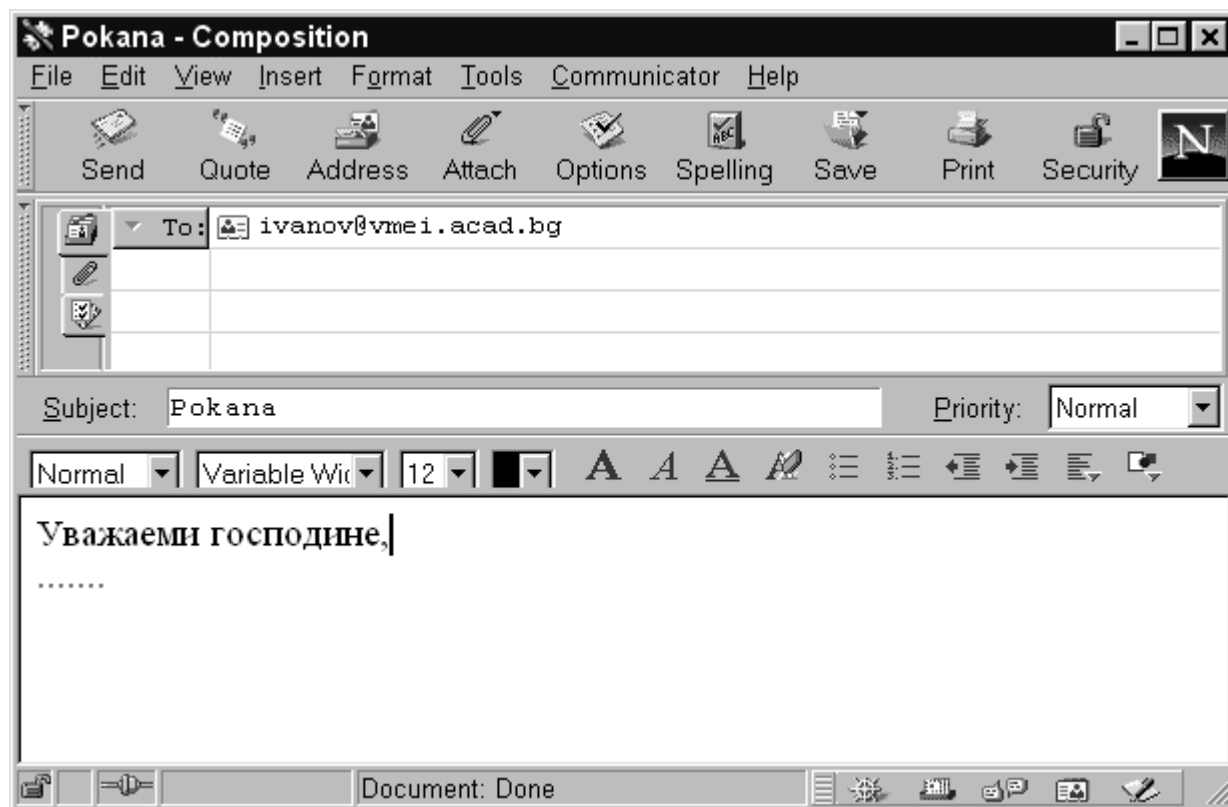
Размерите на прозорците на трите фрагмента могат да бъдат променяни, свивани или разширявани.

4. Бутони-инструменти(Екран 36), бърз достъп до често изпълнявани операции:

Екран 36 - Линия на бутони-инструменти в Messenger

Ново съобщение може да бъде редактирано и изпратено на неговия получател от меню *Message|New Message (Ctrl/M)*, или чрез бутона *New Msg* от линията с бутони-инструменти (Екран 35).

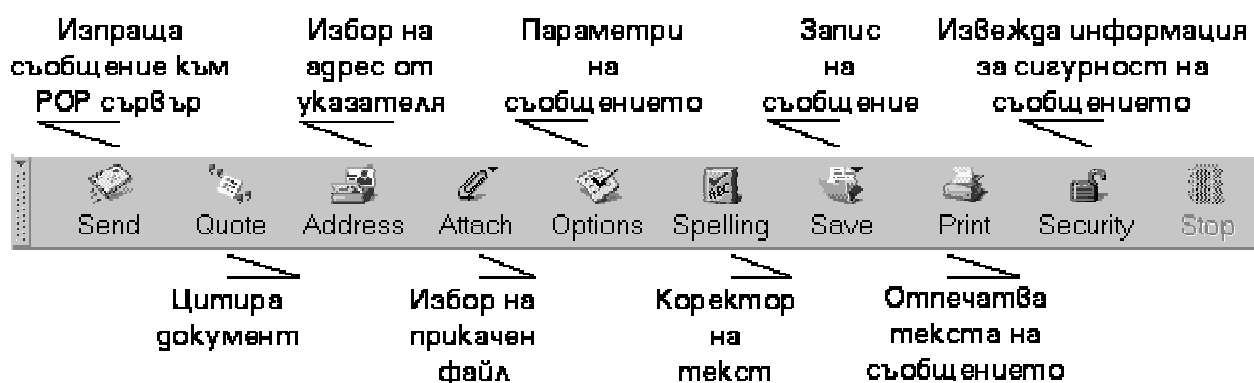

Екран 37 - Редактиране на ново съобщение

На Екран 37 е показана формата за **редактиране на ново съобщение**. Две са полетата за попълване. **Адресът на получателя (To:)** е задължителен елемент, предметът на съобщението се попълва по желание (*Subject*), но е препоръчително да не се изпуска. В списъкът от получени съобщения именно предметът е информацията която го идентифицира. Така, може да се обърне внимание на получателя за какво най-общо става дума в писмото. В **текстовото поле** от Екран 36 се изписва съдържанието на съобщението. При наличие на предварително подготвен текст на друг редактор или с друг произход и записан във файл, този текст може директно да се прикрепи към редактираното писмо чрез операцията *File|Attach* или посредством бутон *Attach*. Това може да бъде произволен текстов документ, Word документ, HTML документ.

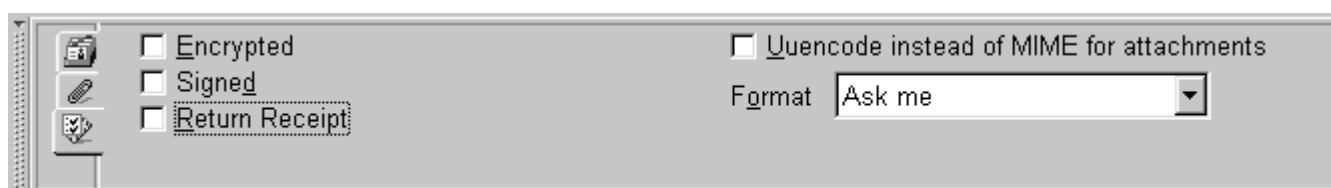
Съобщението се изпраща чрез бутон *Send*. В края на съобщението може да се прикрепи и визитката на подателя му, ако такъв файл е бил създаден и асоцииран чрез меню *Edit|Preferences*, категория *Mail & Newsgroups|Identity|Signature File*.

От линията на меню командите описаните действия могат да бъдат изпълнявани чрез избор на съответната операция. От линията на бутоните-инструменти се изпълняват често използвани функции (Екран 38).

Екран 38 - Бутони-инструменти при редактиране на ново съобщение

Бутонът *Options* от Екран 38 променя вида на Екран 37. Полето с адреси се заменя с каре за избор и уточняване на общите параметри за обработка на новите съобщения (Екран 39).

Екран 39 - Параметри на съобщенията

където, *Encrypted* шифрира съобщението, *Signed* е средство за електронен подпис. Двете опции са свързани с по-особен режим на работа и има значение дали съответния сървър при клиента и кореспондента поддържат един и същи режим и формат на шифриране. В общия случай тези опции са трудно приложими. Кодиране в 8-битов код за прикачени файлове се постига чрез опцията *Uencode*.

Netscape новини

Достъп до новини (*News*) се осъществява от категория *News* от Екран 35, с което се отваря съответен прозорец, разделен на три фрейма, линия с командни бутони и линия за избор на команди от меню. Сходството между *Mail* прозореца и този на *News* е значително, а различията са само в съдържанието. Така първият фрейм съдържа списък от *News* сървъри с които има установен контакт и техните рубрики. В краен случай в този списък трябва да има поне едно име на сървър, този установен по подразбиране в *Edit|Preferences|Mail & Newsgroups|Newsgroup Servers* за достъп до новините на *Usenet*. Десният фрейм съдържа списък от новини за избрана в левия фрейм рубрика, а съдържанието на избрана новина се изобразява в долния фрейм. Абониране за определена рубрика е възможно с активиране на маркера за абонамент ☒ на реда на избраната рубрика. Отказ от абонамент става след деактивиране на маркера. Информацията в един *News сървър* обикновено е много богата и разнообразна, но едва ли всеки отделен потребител се интересува от всички достъпни рубрики. Онези, които го интересуват и за които се е абонаирал могат, само те да бъдат представяни в десния фрейм след указване на предпочитаната опция в менюто *Options*. Съдържанието на отделните колони е сходно с това на прозореца за електронна поща и параметрите имат същото значение. Наблюдаваното сходство не е случайно, понеже функциите са много близки. Ако електронната поща има по-персонализиран или личен характер, то новините се отнасят и разпространяват между много хора, обединени от общ интерес. Изпращането и получаването на новини се основава на същия принцип на който е основана и електронната поща. Сходството свършва до тук. Трябва да се има предвид, че това са две различни услуги поддържани от два различни Internet протокола.

Редактор на HTML страници Netscape Composer

Професионалната версия на *Netscape Communicator 4.7* съдържа допълнително приложение *Composer* за създаване и редактиране на HTML страници. Редакторът се извиква от меню *File | New | Blank Page* за създаване на нова страница и от *File | Edit Page* за редактиране на текущата страница в навигатора. Приложението *Composer* може да бъде активирано и от програмната група на Netscape (*Start | Programs | Netscape Communicator | Netscape Composer*). Трета възможност е чрез меню *Communicator | Composer*.

Една заредена Web страница може да бъде редактирана, т.е. в нейното съдържание могат да бъдат направени промени или да бъдат добавени нови елементи. Редакторът може да създава нови Web страници от празна бланка.

Интегрираният Web редактор в *Netscape Communicator* е в състояние с визуални средства да създава и поддържа страници с почти всички възможности, заложили в езика HTML 4.0 и DHTML. Той работи в режим **WYSIWYG** (*What - You - See - Is - What - You - Get*), което го прави особено предпочитан от начинаещи. Основните възможности на редактора от версията на *Netscape Communicator 4.7* са следните:

- Работа в графична среда с избор на езиковите елементи и техните параметри от менюта и диалогови кутии;
- Пълен контрол върху текстовите елементи с възможност за създаване, изтриване и промяна на текст;
- В среда *Windows* и *Macintosh* има възможност за прехвърляне на текстове, хипервръзки и графика от други приложения;
- Поддържа функция *Publish* за прехвърляне на локалната Web страница от редактора в директорията на Web сървър;
- Оформяне на параграфи и текстови фрагменти със стилови формати, характерни за текстообработващите системи (*CSS1, CSS-P*);
- Възможност за промяна на вида, големината и цвета на шрифта;
- Възможност за вмъкване на различни обекти в страницата - графики, таблици, хоризонтални линии, хипервръзки и контрол върху тяхното разположение, големина и форма;
- Средства за създаване и редактиране на списъци;
- Поддържа и редактира фрейми.
- Възможност за интерпретиране и редактиране на *JavaScript* код (*Javascript 1.1*);
- Поддържа вмъкнати в HTML кода *Java* аплети (*Java 1.2*).
- Не поддържа визуални средства за създаване на формуляри.

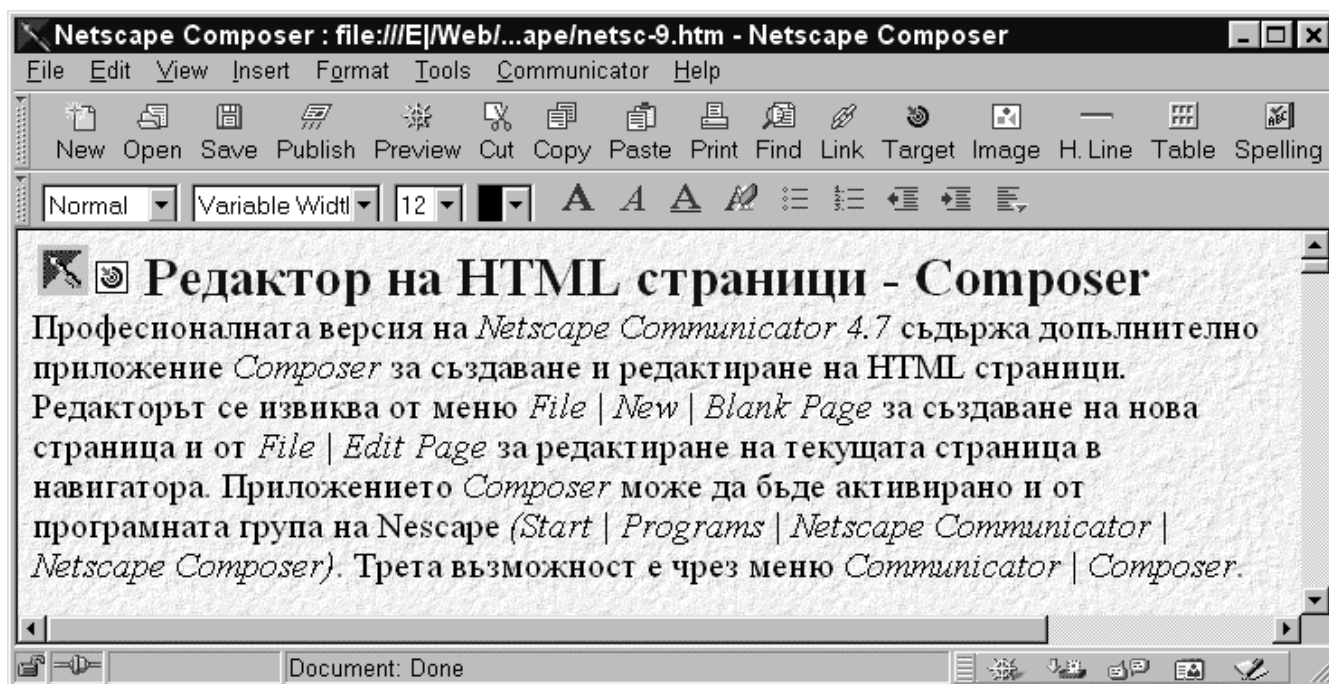
Редактиране на страница

Редактирането на една HTML страница в средата на редактора *Netscape Composer* изисква минимално познаване на езика HTML. Въпреки това познаването на основните понятия, свързани с WWW и публикуването в Web сървър е препоръчително да се изучат предварително. Задължителна предпоставка за боравене с редактора е познаването на основните елементи на една текстообработваща система като *MS Word* и свързаните с това правила и действия при оформяне на текстови, графични и таблични компоненти в една страница.

Активиране на редактора

Активирането на редактора е възможно да се осъществи в зависимост от намеренията на потребителя. Възможностите са следните:

- Редактиране на **нова празна страница**. Тази възможност е достъпна от основния екран на навигатора чрез команда *File|New|Blank Page*.
- Създаване на **нова страница** на базата на избран от сървъра на **Netscape шаблон**. Тази възможност е достъпна от основния екран на навигатора чрез команда *File|New|Page From Template...*. Използването на тези шаблони е възможно, ако потребителската машина има директна връзка към Internet. След установяване на контакт със сървъра на Netscape на потребителския екран се появява диалогова кутия със списък от достъпните за ползване шаблони.
- Създаване на **нова страница** с помощта на форматирана **помощна страница**, изтеглена от сървъра на Netscape. Тази възможност е достъпна от основния екран на навигатора чрез команда *File|New|Page From Wizard*. За да се изтегли страницата потребителската машина трябва да има директен контакт с Internet за установяване на връзка със сървъра на Netscape. Проследяването на помощната процедура води потребителя стъпка по стъпка до създаване на завършен продукт.
- **Редактиране** на текущо отворената **в навигатора страница**. Тази възможност е достъпна от командното меню *File|Edit Page*.

Екран 40 - Прозорец на редактора Composer

- Избор на файл за зареждане направо в редактора - *File|Open Page*. Изборът се прави от стандартната диалогова кутия във Windows за отваряне на файл.

На Екран 40 е показан общия вид на прозореца на редактора при неговото активиране. Прозорецът се състои от две части:

- **Бутони-инструменти** в две линии за управление на работата в редактора и промяна на стилите атрибути на текстови, графични или таблични компоненти;
- **Поле на документа**, където се разполага редактираният от автора текст.

Основни функции

В полето на документа (*Екран 40*) се въвеждат текстовите, графичните, табличните или други компоненти на страницата. От клавиатурата директно може да бъде въвеждан текст, а редактирането му се извършва по обичайния за текстообработваща система начин. Маркирането на текстови фрагменти в страницата може да се осъществява с помощта на мишката по следния начин:

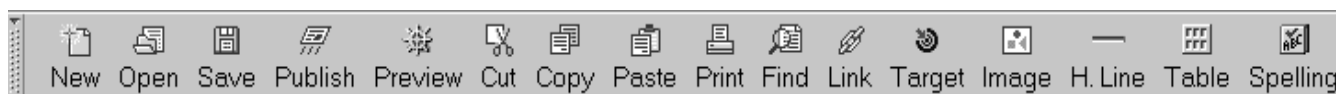
- Двоен натиск върху левия бутон на мишката при поставен курсор върху дума от текста маркира думата;
- Двоен натиск върху левия бутон на мишката при поставен курсор в ляво на текстов параграф предизвиква маркирането на целия параграф;
- Еднократен натиск върху левия бутон на мишката при поставен курсор в ляво от ред на текстов параграф предизвиква маркирането на реда.

Маркираните текстови елементи могат да бъдат копирани или премествани директно с помощта на съответните бутони от Екран 41. Стандартно тези функции са достъпни за изпълнение от меню *Edit* - функциите *Copy*, *Cut*, *Past*.

Функцията за търсене (*Find*) по зададен символен низ или дума е достъпна от меню *Edit|Find* или директно от линията на бутоните-инструменти, показани на Екран 41.

Бутони-инструменти

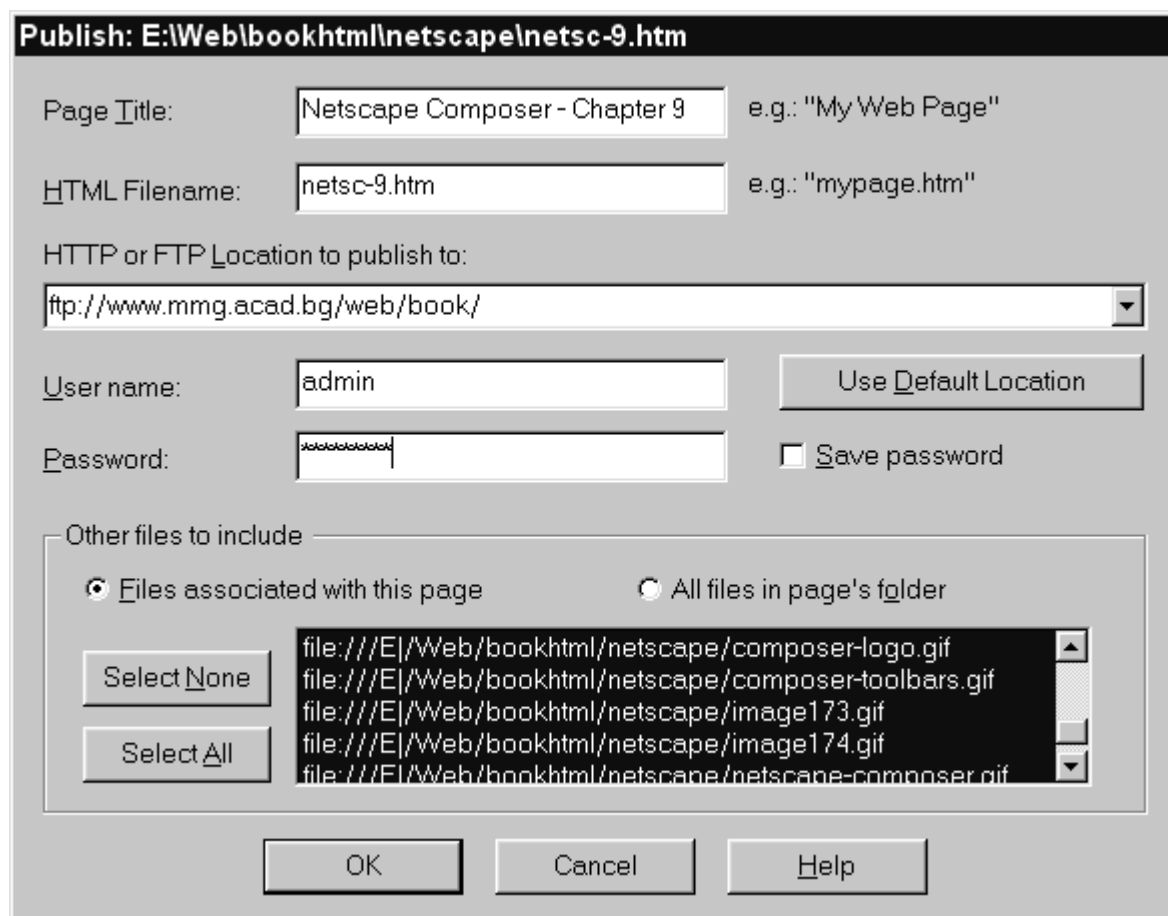
Линията с бутони-инструменти съдържа основни и често използвани функции в редактора (*Екран 41*).

Екран 41 - Файлови и редакторски функции

където:

- **New** - отваря нова страница за редактиране след избор от меню;
- **Open** - отваря съществуваща страница в локалната машина;
- **Save** - запис на страница в локалната машина;
- **Publish** - публикува в съответната директория на Web сървър съдържанието на редактираната страница с асоциираните към нея графични и други обекти, представени като външни файлове (*Екран 42*).

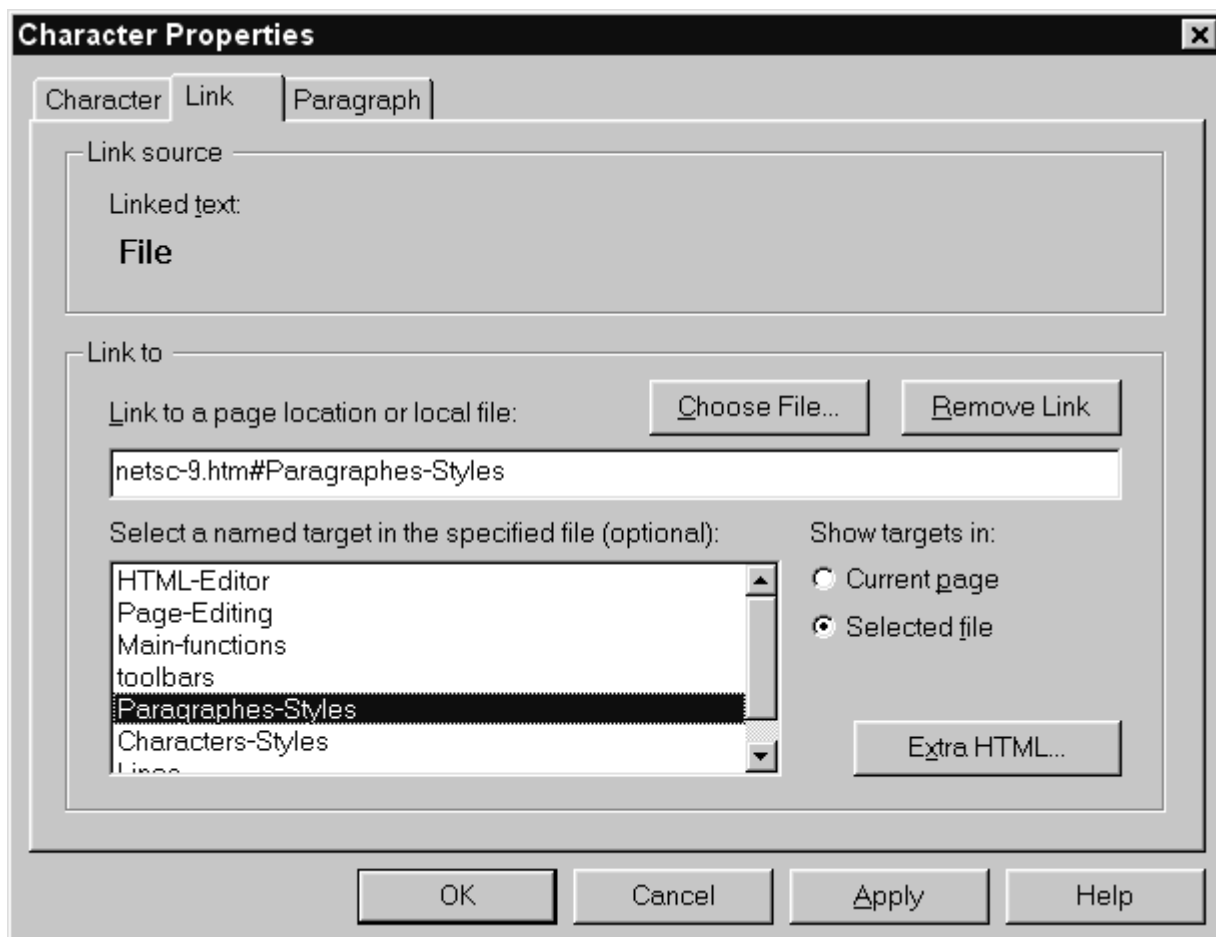

Екран 42 - Публикуване на локална страница в Web сървър

Протоколът за достъп до структурата на Web сървъра се избира (*HTTP* или *FTP*) в зависимост от предоставените на потребителя права от администратора на Web сайта;

- **Preview** - изобразява редактираната страница в навигатора на Netscape;
- **Cut** - "изрязва" селектирана част от съдържанието на страницата във работна област от паметта, наречена *Clipboard*. Терминът "изрязва" трябва да се възприема като копиране със заличаване в източника. Изрязаният фрагмент се записва в работната област и съществува до следваща операция копиране, изрязване или затваряне на приложението;
- **Copy** - копира селектирана част от съдържанието на страницата във работна област от паметта, наречена *Clipboard*;
- **Paste** - копира съдържанието на *Clipboard* в текущата позиция на курсора в страницата;
- **Print** - извежда на печат съдържанието на страницата;
- **Find** - търсене в текущата страница по указан низ;

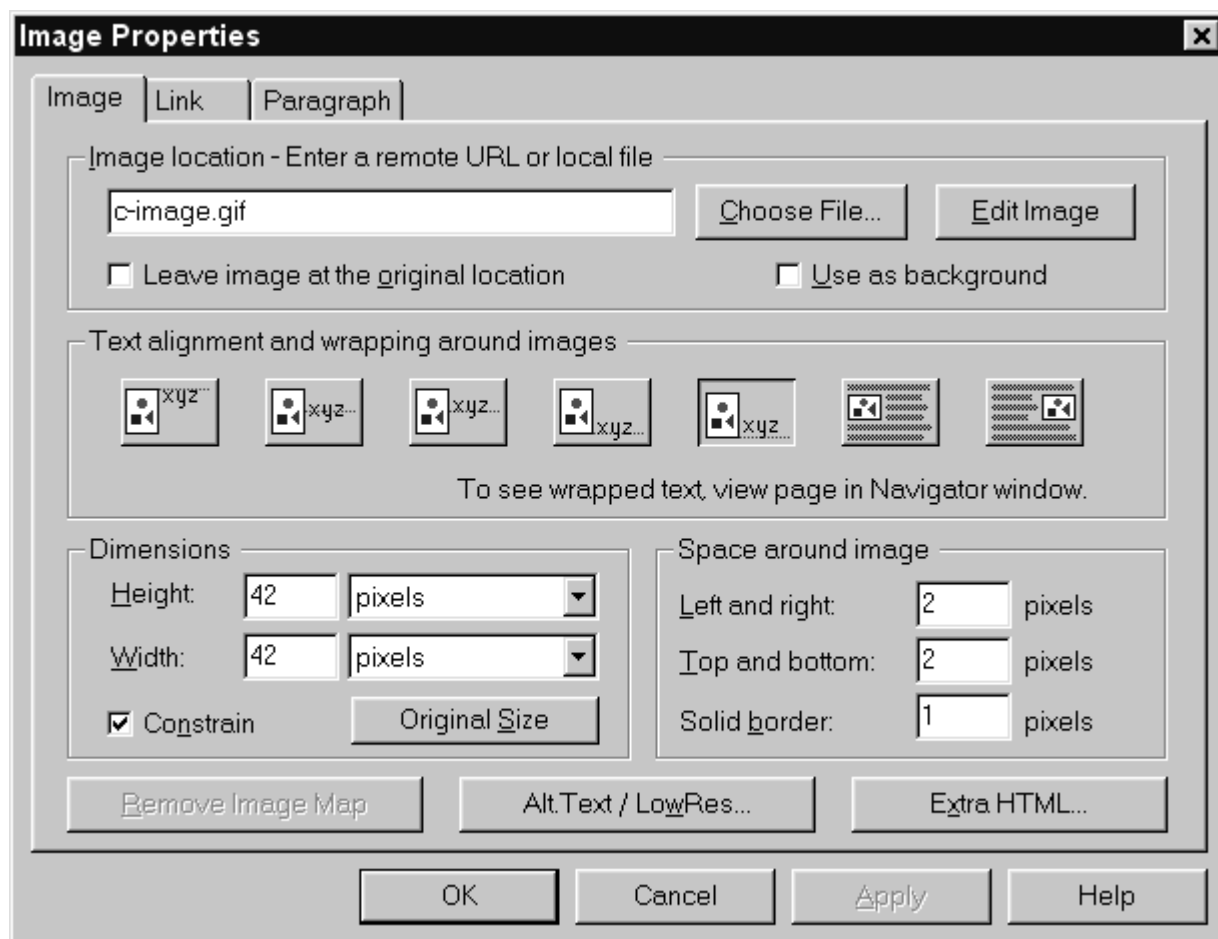
- **Link** - създава хипервръзка за селектиран текст или избран обект. Селектираният текстов фрагмент от страницата се появява с подчертаване и при избор отвежда потребителя по линията на определената връзка (Екран 43). Това може да бъде друга страница, етикет в текущата страница или друг Интернет сайт. В случая на графичен обект хипервръзката се открива с промяна във формата на курсора (свита ръка с показалец).

Екран 43 - Хипервръзка по думата "File" за преход по етикет (Paragraphes-Styles) в текущата страница

В линията *Link to ...* може да се запише пълен URL адрес за връзка с друг сайт и пътека до определена страница.

- **Target** - в диалогов прозорец се въвежда име на етикет за избрана дума или точка от страницата. Може да се използва чрез операцията **Link** като хипервръзка за преход в страницата по този етикет.
- **Image** - въвежда в полето на документа графичен обект във формат GIF, JPG или PNG.

Екран 44 - Задава атрибути за графичен обект в страница

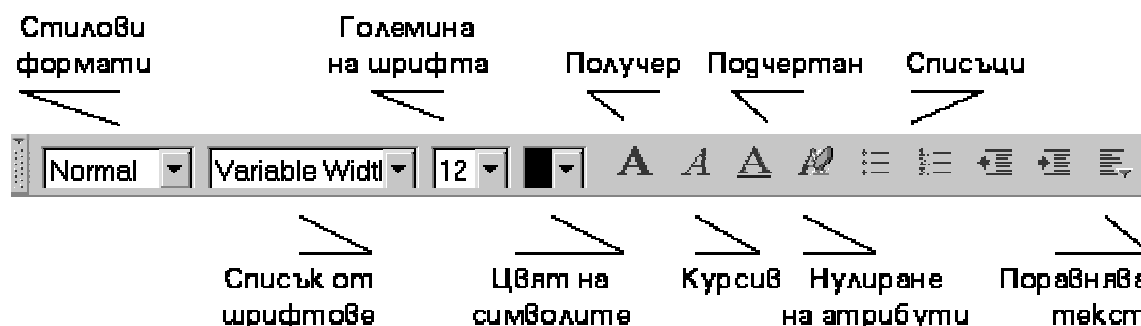
Атрибутите на графичен обект включват:

- *Image location* - URL адрес или местонахождение на графичния файл. Бутон *Choose File* отваря диалогов прозорец за избор на локален файл. Маркиране на полето *Leave image ...* не копира графичния файл в директорията на основната HTML страница. Зареждане на обекта като тапет за страницата се предизвиква при включване на полето *Use as background*.
- *Text alignment...* - определя начина на разполагане на текста спрямо графиката;
- *Dimensions* - задава размерите на графичния обект в страницата в пиксели или процент от размера на отворения прозорец. Стойностите за височина и широчина на обекта може да увеличават или намаляват пропорционално (*Constrain*). Деформация на графичното изображение се постига при изключване на тази опция. Бутонът *Original Size* извежда изображението в неговите действителни размери, дефинирани в графичния му файл.
- *Space around image* - дефинира разстояние от страните на обекта като празно. В пиксели се задава дебелината на рамка около графичния обект (*Solid border*).
- *Alt Text/LowRes* - извежда допълнителна диалогова кутия за надписване на графичния обект и/или определяне на заместваща графика с ниска разделителна способност.
- **H. Line** - извежда хоризонтална разделителна линия в страницата. Редактирането на широчината и дебелината ѝ става в страницата след маркиране и промяна с левия бутон на мишката;

- **Table** - дефинира в полето на документа таблична структура със зададен брой колони, редове и множество други атрибути за оформянето ѝ.
- **Spelling** - включва вграден коректор за проверка на правописа и възможност за редактиране на речник. Стандартно е включен само английски език.

Форматиране на параграфи

Форматиране на текста в страницата се извършва на базата на промяна на стиловите атрибути на символите (Екран 45) и параграфите (Екран 45). Списъкът от стилови формати за параграфи е достъпен от меню *Format|Paragraph* или директно от списък, достъпен от линията на бутоните-инструменти (Екран 45). В него се съдържат следните елементи:

Екран 45 - Форматиране на параграфи

Стилови формати:

- **Normal** - Форматиране на параграф в текущо избрания шрифт с размер на символите 12 пункта, което съответства на относителен размер "+0";
- **Heading 1** - Форматиране на параграф за заглавие в текущо избрания шрифт с атрибут получер и размер на символите 24 пункта, което съответства на относителен размер на символите "+3";
- **Heading 2** - Форматиране на параграф за заглавие в текущо избрания шрифт с атрибут получер и размер на символите 18 пункта, което съответства на относителен размер на символите "+2";
- **Heading 3** - Форматиране на параграф за заглавие в текущо избрания шрифт с атрибут получер и размер на символите 14 пункта, което съответства на относителен размер на символите "+1";
- **Heading 4** - Форматиране на параграф за заглавие в текущо избрания шрифт с атрибут получер и размер на символите 12 пункта, което съответства на относителен размер на символите "+0";
- **Heading 5** - Форматиране на параграф за заглавие в текущо избрания шрифт с атрибут получер и размер на символите 10 пункта, което съответства на относителен размер на символите "-1";
- **Heading 6** - Форматиране на параграф за заглавие в текущо избрания шрифт с атрибут получер и размер на символите 8 пункта, което съответства на относителен размер на символите "-2";
- **Address** - Форматиране на параграф в текущо избрания шрифт в курсив и размер на символите 12 пункта, което съответства на относителен размер на символите "+0";

- **Formatted** - Форматиране на параграф в текущо установения шрифт с фиксирана широчина и размер на символите 12 пункта, което съответства на относителен размер на символите "+0";
- **List Item** - Форматира текущия параграф като елемент на неподреден списък от типа *Bullet* (подобно на оформлението на представения в тази страница текст). Списъчните елементи се отместват на една табулация разстояние в дясно. Съответните бутони от Екран 45 осигуряват превключване на маркираните текстови фрагменти от подреден в неподреден списък и обратно;
- **Description Title** - Форматиране на множество маркирани параграфи в единен текстов фрагмент със запазване на новите редове и с подразбиращо се изравняване на текста в ляво. Стилият формат е подходящ за алтернативно представяне на неподредени списъци или дефиниции. Реализираният HTML код е от вида `<DT> </DT>`;
- **Description Text** - Форматиране на множество маркирани параграфи в единен текстов фрагмент с подразбиращо се изравняване на текста в ляво и отместване в дясно на първата линия на всеки нов ред. Стилият формат е подходящ за оформяне на предметни указатели, съдържание на глави или индекси на документи. Реализираният HTML код е от вида `<DD> </DD>`.

Форматиране на символи

Различни стилови формати могат да се прилагат върху отделни символи в текста на един параграф или върху символите на група от параграфи. Достъп до елементите на символните стилови формати се осъществява от меню *Format|Character Properties* или непосредствено от бутоните-инструменти, изведени от Екран 45. Върху символи могат да се прилагат следните стилови формати:

- **Bold** - символът се изобразява в получер формат;
- **Italic** - символът се изобразява в курсив;
- **Fixed width** - символът се изобразява във фиксирана широчина на шрифта;
- **Superscript** - символът се изобразява като горен индекс;
- **Subscript** - символът се изобразява като долен индекс;
- **Blink** - символът се изобразява в мигащ режим;
- **Underline** - символът се изобразява с подчертаване.

Промяна на **шрифта** за маркиран текст или за целия документ се извършва чрез меню *Format|Font* или чрез непосредствен избор от списък на линията за форматиране (Екран 45). В списъка от достъпни за ползване шрифтове са налице две категории. В първата категория са включени два типа шрифтове - пропорционален шрифт (*Variable Width*) и шрифт с фиксирана широчина (*Fixed Width*) без да се уточняват техните имена. Двата шрифта са дефинирани в *Edit|Preferences|Appearance|Fonts*. Във втората категория са изброени имената на инсталираните в системата шрифтове. Избор на шрифт от втората категория означава, че при изобразяване на документа от Web браузър трябва да бъдат използвани посочените шрифтове или шрифтове от същата фамилия. При избор на шрифтове от първата категория Web браузърът ще визуализира документа с шрифтове, дефинирани в категорията *Fonts* от параметрите за настройка. При промяна на шрифта може да се извърши и промяна в кодиращата таблица за Windows. Промените трябва да се съобразяват с наличието на текстове на кирилица в документа. Изборът на неподходящ шрифт и кодираща таблица прави текстовете, написани на български език нечитаем.

За внасяне на определен акцент върху дума или израз в представения текст в полето на документа може да се променя **цветовата палитра** на символите чрез менюто *Format|Color* или непосредствено от съответния бутон, изведен в линията на бутоните-инструменти (Екран 45). Допълнителна възможност за боравене с текстовите атрибути е предоставена при натискане на десния бутон на мишката и позициониране на курсора в полето на документа.

Промяна в **големината на символите** се извършва чрез менюто *Format | Size*, където се избира съответната големина на буквите в маркирания текст или за този, който ще бъде въвеждан. Увеличение или намаление на големината на символите е възможно да се извършва непосредствено от линията на бутоните-инструменти от Екран 45.

Въвеждане на разделителна линия

Разделителната линия в един документ е самостоятелен обект и дава възможност да бъдат обособени отделни, тематично независими части в рамките на една страница. Хоризонталната разделителна линия може да бъде въведена на произволно място в документа от менюто *Insert|Horizontal Line* или непосредствено от линията на бутоните-инструменти от Екран 45. Промяна в атрибутите на обект се извършва след позициониране на курсора върху линията и избор с десния бутон на мишката на функция *Horizontal Line Properties*. Достъпните за промяна са следните атрибути:

- **height** - дебелина на линията в пиксели;
- **width** - дължина на хоризонталната линията, зададена като процент от видимата част на прозореца на навигатора или в пиксели;
- **alignment** - хоризонтално подравняване на линията - в ляво (*Left*), центрирано (*Center*), в дясно (*Right*);
- **3-D shading** - възможност за включване или изключване на сянка към линията.

Управление на таблици

Таблицата е подходящо средство за представяне на разнообразна информация в полето на един документ. В съдържанието на клетки от таблицата може да се комбинират текст и графика както поотделно, така и съвместно, заедно с други мултимедийни компоненти. Табличната форма на представяне на информацията в един документ може да се прилага не само за предварително таблично структурирани информационни елементи, но и за по-гъвкаво управление на разположението на неструктурирани елементите, съдържащи се в документа на екрана. Оформянето на текст в колони е възможно със средствата на таблица. Табличната форма на представяне осигурява по-гъвкав контрол на разположението на информационните елементи. Промяна в разделителната способност на Web клиента не оказва съществено влияние на проектирана визия за документа. Това обяснява и факта, че значителна част от Web сайтовете използват таблици за своите страници.

Вмъкването на таблица от текущата позиция на курсора се осъществява от меню *Insert|Table (Create Table nru Macintosh)* или непосредствено от линията на бутоните-инструменти от Екран 41. Първоначалното създаване на таблица е свързано с уточняване на нейните атрибути (Екран 46). Промяна в атрибутите на съществуваща таблица е възможно винаги след избор на обекта с поставяне на курсора в клетка от таблицата и избор на *Format|Table Properties* или непосредствено от линията на бутоните-инструменти от Екран 41.

New Table Properties

Number of rows: Number of columns:

Table Alignment

☒ Left ☐ Center ☐ Right

☒ Include caption: ☐ Above table ☐ Below table

☒ Border line width: pixels

Cell spacing: pixels between cells

Cell padding: pixel space within cells

☒ Table width: % of window

☐ Table min. height: % of window

☒ Equal column widths

Table Background

☐ Use Color:

☐ Use Image:

☐ Leave image at the original location

Екран 46 - Атрибути на нова таблица

Атрибутите представени на Екран 46 и оформящи разположението и вида на таблицата са следните:

- **Number of rows** - определя броя на редове в таблицата;
- **Number of columns** - определя броя на колони в таблицата;
- **Table alignment** - подравнява таблицата в документа - ляво (*Left*), дясно (*Right*) или центрирано (*Center*). Съдържанието на заглавния ред се разполага в самостоятелна клетка и се третира като отделен параграф;
- **Include Caption** - възможност за поставяне на заглавен ред пред таблицата (*Above Table*), или след нея (*Below Table*);
- **Border line width** - въвежда се стойност в пиксели за определяне на дебелината на ограждащата клетките линия. За да бъде направена линията невидима се въвежда стойност 0;
- **Cell Spacing** - въвежда се стойност в пиксели за определяне на големината на отстъпа между клетките в таблицата;
- **Cell padding** - въвежда се стойност в пиксели за определяне на големината на отстъпа отгоре (*Top*), отдолу (*Bottom*), отляво (*Left*), отдясно (*Right*) във вътрешността на всяка клетка;

- **Table width** - атрибутът определя широчината на таблицата в екрана. Размерът може да се задава в проценти (*относителни размери*) или в пиксели (*абсолютни размери*). При задаване на широчината на таблицата в проценти, промяна в размерите на прозореца на навигатора води до пропорционална промяна в размерите на изобразяваната таблица. При оразмеряване в абсолютни единици, промяна в размерите на видимата част от прозореца не довежда до промяна на размерите на таблицата. В този случай в прозореца на навигатора се появява плъзгач за хоризонтално преместване;
- **Table min. height** - атрибутът определя минималната височина на таблицата. При въвеждане на текст или на друг информационен елемент, чийто размери надхвърлят стандартно определената височина на една клетка, то разширението ѝ става автоматично. Въведената стойност може да се задава в проценти или пиксели. При задаване на значение за минималната височина на таблицата в проценти, промяна в размерите на прозореца на навигатора води до пропорционална промяна в размерите на изобразяваната таблица;
- **Equal column widths** - индикатор за изравняване на широчината при две и повече колони. Параметърът се използва при относително оразмеряване на компонентите на таблицата;
- **Table Background** - атрибути за описание на фона на таблицата:
 - **Use color** - задава цвят за фон на клетките в таблицата. С помощта на бутона *Choose Color* може да се избере предпочитаният цвят непосредствено от изобразената цветова палитра;
 - **Use Image** - за фон на таблицата може да използва графично изображение, изведено от файл;
- **Apply** - всички промени се потвърждават с бутон *Apply* преди затваряне на диалоговата кутия чрез бутон *OK*.

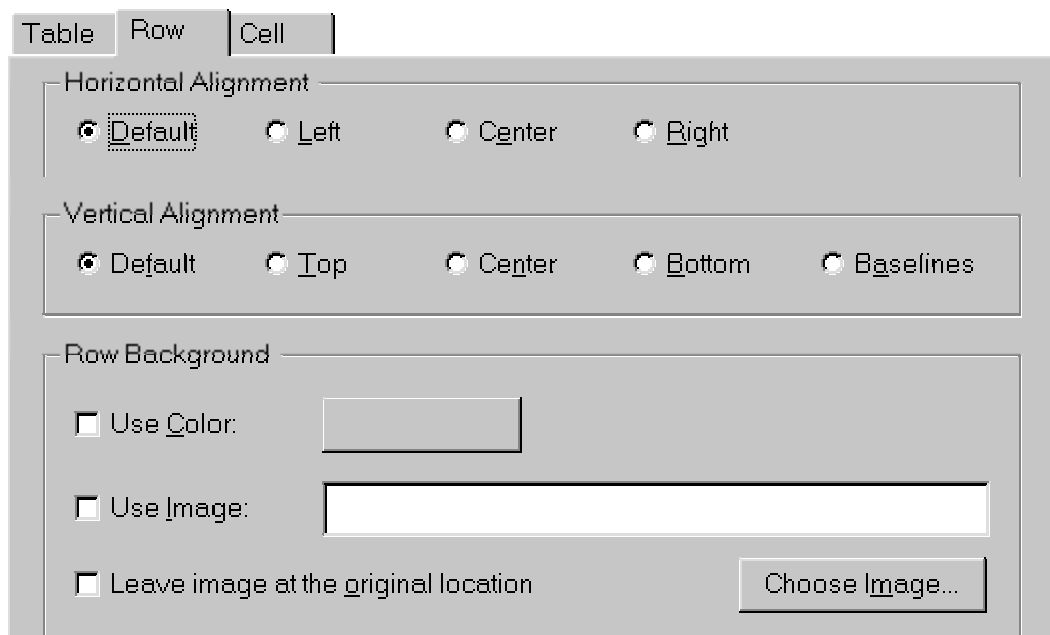
Операции с таблици са възможни след **маркиране** на таблицата от меню *Edit|Select Table*.

Преместване и копиране на таблица се осъществява по стандартния начин чрез меню *Edit|Cut* или *Copy* последвано от *Past* на определено от курсора място.

Добавяне на колона, ред или клетка в таблица се осъществява след поставяне на курсора в мястото на вмъкване и избор на съответната операция от меню *Insert | Table | [Table]{[Row]}[Column][Cell]*.

Изтриване на таблица става след позициониране на курсора в клетка от таблицата и избор на меню *Edit | Delete Table | [Table][Row][Column][Cell]*. Изтриване на **ред**, **колона** или **клетка** от таблица става възможно след поставяне на курсора в полето на реда, колоната или клетката, подлежащи на заличаване, и избор на съответната операция от меню *Edit|Delete Table|[Row][Column][Cell]*.

Промяна в значенията на **атрибутите** на една съществуваща **таблица** може да се прави по всяко време. В режим корекция се влиза от меню *Format | Table Properties* - Екран 47 и Екран 48, където се може да се променят атрибути за редовете (*Rows*) и клетките (*Cells*) на една таблица.

Екран 47 - Атрибути за ред в таблица

Текстът в един **ред** (*Row*) може да бъде подравнен с атрибути за хоризонтално или вертикално подравняване, и украсен с избран цвят от палитрата, или зареждане на графичен файл за тапет (Екран 47).

От менюто *Format | Table Properties* и избор на *Cell tab* могат да се модифицират атрибутите на отделна клетка от таблицата. Съдържанието на една **клетка** се форматира с атрибути за хоризонтално и вертикално подравняване, стил на разположение на текста в клетката, относителен или абсолютен размер на клетката, оцветяване, избор на графичен файл за тапет на клетка (Екран 48).

The image shows a 'Cell' configuration dialog box. At the top are three tabs: 'Table', 'Row', and 'Cell', with 'Cell' selected. The dialog is divided into several sections. The 'Horizontal Alignment' section has four radio buttons: 'Default', 'Left', 'Center' (which is selected and has a dotted border), and 'Right'. The 'Vertical Alignment' section has five radio buttons: 'Default' (selected), 'Top', 'Center', 'Bottom', and 'Baselines'. Below these are two input fields for 'Cell spans', both containing the number '1', followed by the text 'row(s). and' and 'column(s)'. The 'Text style' section contains two checkboxes: 'Header style' and 'Nonbreaking', both of which are unchecked. Below this are two rows of controls. The first row has a 'Cell width' checkbox (unchecked), a text input field with '100', and a dropdown menu showing '% of table'. The second row has a 'Cell min. height' checkbox (unchecked), a text input field with '100', and a dropdown menu showing '% of table'. The 'Cell Background' section at the bottom has three checkboxes: 'Use Color' (unchecked), 'Use Image' (unchecked), and 'Leave image at the original location' (unchecked). To the right of the 'Use Color' checkbox is a small color selection box. To the right of the 'Use Image' checkbox is a larger image selection box. To the right of the 'Leave image at the original location' checkbox is a button labeled 'Choose Image...'. The entire dialog box has a light gray background and a standard Windows-style border.

Екран 48 - Атрибути за форматиране на клетка

Графични изображения

Вмъкването на снимки, графики, рисунки, схеми в един документ е характерна черта на съвременния *Page design*. Появата им в страницата на един документ създава по-добра прегледност и представителност на неговото съдържание.

Принципът на асоцииране на графични изображения към страницата на един документ е свързан с установяване на връзка (*link*) от определена точка на документа към име на графичен файл, намиращ се на локалната машина или на друг компютър, достъпен по мрежата.

Преобладаващата част от Web клиентите разпознават три вида графични формати:

- **GIF**(*CompuServe Graphics Interchange Format*) графичен файл с разширение *.gif*;
- **JPEG**(*Joint Photographic Experts Group*) графичен файл с разширение *.jpg*;
- **PNG**(*Portable Network Graphic*) графичен формат с разширение *.png* (чете се пинг).

Вмъкването на графика в определено място на документа зависи от текущата позиция на курсора и избора на съответната операция от меню *Insert|Image* или активиране на операцията непосредствено от линията на бутоните-инструменти от [Екран 41](#).

Появата на [Екран 44](#) дава възможност да бъдат уточнени атрибутите на графичното изображение по отношение на местонахождението на графичния файл, подравняването на графиката спрямо текста в страницата и други. Значението на отделните атрибути е следното:

- **Image location** - В поле се задава пътят до и името на графичен файли или неговия URL адрес, ако файлът се намира на друга машина по мрежата;

- **Leave image ...** - в изключено положение копира графичния файл в директорията на документа.
- **Use as background** - използва графичния файл като тапет;
- **Text alignment** - атрибутът определя подравняването на графиката спрямо заобикалящия я текст. В секцията са изведени бутони, отразяващи съответния начин на подравняване на графичното изображение;
- **Dimensions** - атрибутът определя предпочитаните размери на графичното изображение в страницата. Бутонът *Original Size* възстановява дефинираните в графичния файл размери на графиката;
- **Space around image** - атрибутът определя размерите на празното поле около графиката, както и наличието или не на рамка за ограждане на изображението. Размерът на полето се дефинира в пиксели отляво и отдясно (*Left and right*), отгоре и отдолу (*Top and bottom*). Рамката около графичното изображение се появява при стойност на параметъра *Solid border* по-голям от 0. Указаната стойност в пиксели определя дебелината на рамката;
- **Alt Text/LowRes** - Във второто поле се указва пътят до и името на алтернативен графичен файл с по-ниска разделителна способност, който замества основния по време на зареждането му в страницата. Атрибутът е подходящ за използване при ниска скорост на обмен по мрежата. В първото поле се указва заместващ графика текст. Значението на атрибута се проявява при работа с Web клиенти, работещи само в текстов режим или в случаите в които клиентът е настроен да изобразява само текст.

Хипервръзки

Хипервръзките се основават на технологията хайпертекст, където ключова дума, израз, изречение или графика сочат към съдържанието на друг текст или друга графика.

В един документ могат да се създават два вида хипервръзки:

- Връзки към външен документ, който се намира на локалната машина или на друга машина, достъпна по Internet мрежата;
- Връзки към секции от текущия документ. Тази техника е приложима след задаване на етикети за съответните секции.

Хипервръзка към външен документ се установява при следната последователност от действия:

- Маркира се дума, текст или графично изображение, което ще служи като “бутон” за превключване към асоциирания документ.
- От меню *Insert|Link* или чрез съответния бутон от линията на бутоните-инструменти (*Екран 41*) на екран се извежда диалоговата кутия за установяване на параметрите на хипервръзката (*Екран 43*).
- В полето *Link To ...* се задава URL адрес (относителен или абсолютен) на свързания документ. Например: <http://mulmedp.vmei.acad.bg/bookhtml/index.htm>. Търсене на определен документ в локалната машина и формиране на относителен адрес за хипервръзка към него може да се осъществи с помощта на бутона *Choose File*. От дървото на директориите и списъка на файловете се избира директно този файл, който ще формира хипервръзка с редактирания документ.

Създаването на етикети към секции на един документ (*Named target* или *anchor*) се извършва по следния начин:

- Курсорът се поставя в началото на секцията.
- От меню *Insert* се избира опцията *Target* или изборът се прави непосредствено от съответната икона на линията на бутоните-инструменти от *Екран 41*.

- В отворената на екрана диалогова кутия се задава името на секцията. Изборът се потвърждава с натискане на бутон *OK*. В полето на редактирания документ се появява специален маркер.

Разширение на възможностите - Plug-Ins

Понятието **Plug-Ins** се отнася до разширение на функционалните възможности на *Netscape Communicator* на базата на допълнителни външни програмни приложения, разработени от производители на хардуер или софтуер. Разработването на подобен вид приложение е свързано с използване на *SDK* и изисква много добро познаване на правилата за създаване на приложения в среда PC Windows, Macintosh или Unix.

Модулите **Plug-Ins** позволяват изобразяването на графични файлове, възпроизвеждането на звукови и видео формат, които се различават от стандартно заложените в съответния браузър. Браузърите на *Netscape* и *Microsoft* разпознават голямо множество от формати, но има и такива, за които се налага инсталирането на съответен **Plug-In**. Модулите могат да бъдат реализирани като:

- Библиотечен модул с разширение DLL;
- Active X контрол с разширение OCX;
- Независимо приложение, свързано с някой от MIME типовете.

Инсталацията на допълнителни модули **Plug-Ins** става автоматично след записването им в локалния диск и стартиране на процедурата *Setup|Install*. Дезинсталиране на модули става по стандартната процедура с операция *uninstall* или с премахване на съответния DLL модул от директорията с *Plug-ins* модули.

Информация за инсталираните в *Netscape Plug-Ins* приложения дава менюто *Help* опцията *About Plug-Ins*.

LiveAudio

File name: D:\Program

Files\Netscape\Communicator\Program\plugins\npaudio.dll

Sound Player for Netscape Navigator, v.1.1.1515

Mime Type	Description	Suffixes	Enabled
audio/basic	AU	au	No
audio/x-aiff	AIFF	aif, aiff	No
audio/aiff	AIFF	aif, aiff	No
audio/x-wav	WAV	wav	No
audio/wav	WAV	wav	No
audio/x-midi	MIDI	mid, midi	No
audio/midi	MIDI	mid, midi	No
audio/nsaudio	Netscape Packetized Audio	la, lma	Yes
audio/x-nsaudio	Netscape Packetized Audio	la, lma	Yes

Екран 49 - Plug-Ins за изобразяване на звукови файлове

На Екран 49 е изобразено съдържанието на секцията за описание на *Plug-In* за възпроизвеждане на звукови файлове с помощта на технологията *LiveAudio*.

В таблична форма се дава описанието на всеки *Plug-In*. В описанието се включва типа *MIME* данни (*MIME Type*), които се обработват, наименованието на приложението за обработка (*Description*) на определен тип файлови разширения (*Suffixes*). Последната колона от таблицата дава информация за това дали приложението е активно или не.

При установен контакт с Web сървър пристигащите от него данни биват анализирани от навигатора към кой тип *MIME* принадлежат, с което се определя вида на приложението за тяхната обработка. При възникване на проблеми с възпроизвеждане им, трябва внимателно да се проследят съответствията в таблицата на *Helpers* приложенията, описани в секцията [Edit | Preferences | Navigator | Applications](#).

Разграничават се три вида *Plug-In*:

- **hidden** - скрити са тези, които се изпълняват във фонов режим без необходимост от допълнителна намеса на потребителя. Например, възпроизвеждане на звуков файл;
- **full-page** - типът на асоциираното приложение заема целия екран;
- **embed** - частично в случаите, когато е необходимо да се упражни контрол върху изпълнението на активния *Plug-In*. Възпроизвеждането на звуков файл може да бъде

съпроводено с извеждане на екран на пулт за контрол на звуковите параметри (усилване, филтри, баланс).

Към стандартната инсталация на Netscape се включват определен набор от *Plug-Ins* възможности. Добавянето на нови такива, става след инсталиране на съответното приложение, което ще бъде използвано от Netscape в рамките на определена сесия. Възможността за изобразяване на документи във формата на *Adobe-PDF* в полето на навигатора става след инсталиране на приложението *Acrobat Reader*. Автоматично се разпознава разширението на PDF-файлове, стартира се програмното приложение с изобразяване на съдържанието на свързания документ. Информация за формата на *PDF-файлове*, както и последните версии на *Adobe Acrobat* браузърите може да се намери на адреса на *Adobe*: <http://www.adobe.com/acrobat/>

Приложението, което интерпретира формата *PDF* се нарича *Acrobat Reader* и се разпространява като *freeware* за Windows 3.x, Windows 95/NT и е достъпно за копиране от FTP сървър на *Adobe*: <ftp://ftp.adobe.com>. Текущи версии на *Acrobat Reader* за Windows 3.x и Windows 95/NT могат да бъдат копирани и от локания FTP сървър:

<ftp://www.mmg.vmei.acad.bg/pub/adobe/ar50eng.exe>

Списък от популярните Plug-Ins модули (Таблица 1):

Таблица 1

Модул Plug-Ins	Производител URL адрес	Тип приложение	Обем на дистрибутива	Файлови формати	IE - Netscape	PC - Mac
Acrobat Reader	Adobe	Текст	4.0 Mb	.PDF	IE и Netscape	PC и Mac
Active CGM	InterCap	Графика	2.6 Mb	.CGM	IE и Netscape	PC
Beatnik	Headspace	Аудио	1.9 Mb	.MIDI, .AU, .WAV, .MOD ...	IE и Netscape	PC и Mac
CMX Viewer	Corel	Графика	1.3 Mb	.CMX	IE и Netscape	PC
Cosmo Player	Cosmo	3D	3 Mo	.WRL	IE и Netscape	PC и Mac
CPC View	Cartesian	Графика	620 Kb	.CPC, .TIFF, .PBM	Netscape	PC
Crescendo	Liveupdate	Аудио	1.8 Mb	.MIDI	IE и Netscape	PC и Mac
Depthcharge	Vrex	Графика	1.6 Mb	3D	IE и Netscape	PC
Dr DWG Netview	California S.L.	Графика	2.2 Mb	.DWG, DXF (autocad)	IE и Netscape	PC
Gravity	Microplanet	Текст	2.8 Mb	news	IE	PC и Mac
iChat	iChat	Текст	1 Mb	Chat	IE и Netscape	PC и Mac
Icon Trol Web Tunes	Future Arts	Аудио	443 Kb	.MIDI	IE и Netscape	PC
Infoseek Quickseek	Infoseek	Текст	760 Kb	Search	IE и Netscape	PC и Mac
InterVu	InterVu inc	Видео	442 Kb	.MPEG	IE и Netscape	PC
JC ActiveDoc	JC SOFT	Текст	195 Kb	Text	Netscape	PC
Live 3D	Criterion et Netscape	3D	1.4 Mb	3D	Netscape	PC
mBed	moed Software	Аудио-Видео	156 Kb	Собствен формат	IE и Netscape	PC и Mac
MegaView	MegaBitz	Графика	190 Kb	.WMF .BMP	IE и Netscape	PC
MIDPlug	Yamaha	Аудио	800 Kb	.MIDI	IE и Netscape	PC и Mac
ModPlug-in	Olivier Lapicque	Аудио	171 Kb	.MOD, .S3M, .XM ...	IE и Netscape	PC и Mac
PNG Live	Siegel et Gale	Графика	130 Kb	.PNG	IE и Netscape	PC и Mac
Point Plus	Net-Scene	Графика	230 Kb	Power Point	IE и Netscape	PC
Quicktime	Apple	Аудио-Видео	3.0 Mb	.MOV, .VR	IE и Netscape	PC и Mac
RealPlayer	Progressive Networks	Аудио-Видео	1.4 Mb	.RM, .RAM, .RP	IE и Netscape	PC и Mac
RealSpace Viewer	LivePicture	Графика	325 Kb	FlashPix, VRML	IE и Netscape	PC и Mac
Shockwave	Macromedia	Аудио-Видео	960 Kb	Anim. Flash et Director	IE и Netscape	PC и Mac
StreamWorks	Xing Technologie	Аудио-Видео	600 Kb	.MPEG	IE и Netscape	PC и Mac
Tiff surfer	Visionshape	Графика	750 Kb	.JPG	IE и Netscape	PC

TrueSpeech	DSP Group inc	Аудио	940 Kb	.WAV	IE и Netscape	PC и Mac
VDO Live	VDOnet	Аудио-Видео	2.0 Mb	.AVI, .MPEG, ...	IE и Netscape	PC
ViVo Active	ViVo Active	Аудио-Видео	1.30 Mb	.AVI	IE и Netscape	PC
VRML Viewer	Microsoft	3D	1.2 Mb	.WRL	IE и Netscape	PC
VXTreme	Microsoft	Аудио-Видео	2.6 Mb	.MPEG	IE и Netscape	PC и Mac
Whip	Autodesk	Графика	3.1 Mb	.DWF (autocad)	IE и Netscape	PC

Адреси на някои WWW сървъри

Системи за търсене на информация (Search engines)

- <http://www.yahoo.com/> - Yahoo
- <http://www.altavista.digital.com/> - Alta Vista
- <http://www.hotbot.com/> - Hotbot
- <http://query.webcrawler.com/>
- <http://www.uwm.edu/>
- <http://www.yahoo.fr/>
- <http://www.yahoo.de/>
- <http://www.lycos.com/> - Lycos
- <http://info.infoseek.com/> - Infoseek
- <http://www.excite.com/> - Excite
- <http://www.crihan.fr/>
- <http://www.wanadoo.fr/>
- <http://www.infospace.com/> - Infospace
- <http://yp.gte.net/> - Interactive Yellow Pages
- <http://www.alltheweb.com> - търсеща система чрез всички по-големи системи

Програмиране, документация (Freeware, Shareware, Patches, Updates)

- <http://www.microsoft.com/> - официален site на Microsoft
- <http://www.insite.com/> - официален site на Borland
- <http://www.novell.com/> - официален site на Novell
- <http://www.creaif.com/> - официален site на Creative
- <http://www.javasoft.com/> - програмиране на Java, компилатор, документация
- <http://www.winsite.com/> - голям архив с програми за Windows 3.x/95/98/NT
- <http://www.windows95.com/> - архив с програми за Windows 95
- <http://www.excite.com/> - информационен център
- <http://www.download.com/> - разпространител на *freeware* и *shareware* продукти
- <http://www.funet.fi/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.switch.ch/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.sunet.se/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.cnr.it/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.chip.de/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.sony.de/> - официален site на Sony в Германия
- <http://www.imagnet.fr/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.crihan.fr/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.wanadoo.fr/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.voila.fr/> - информация, документация, програми, архиви
- <http://www.umax.com/> - официален site на Umax
- <http://www.copernic.com/> - графика, аплети, програми, Javascript
- <http://www.w3.org/pub/WWW/TR/> - работни спецификации на консорциума W3C
- <http://www.inprise.com/bcppbuilder/productinfo/> - информация за Borland C++Builder 4

Интернет за персонални компютри

- <http://www.freecode.com/> - програмен код свободен за използване и модифициране
- <http://jobs.webdeveloper.com> - предложения за работа и проекти за Web дизайнери
- <http://webdeveloper.earthweb.com/> - WEB DEVELOPMENT
- <http://www.developer.com/> - SOFTWARE DEVELOPMENT
- <http://www.gamelan.com/> - JAVA DEVELOPMENT
- <http://www.jars.com/> - JAVA APPLETs

Сървъри - Web, FTP, Apps

- <http://serverwatch.internet.com/webservers.html> - web сървъри
- <http://cws.internet.com/servers.html> - Servers and Daemons, Unix, MacOS, Windows
- <http://serverwatch.internet.com/ftpservers.html> - ftp сървъри
- <http://serverwatch.internet.com/appservers.html> - Application Servers

Програмиране на JavaScript

- <http://www.developer.com>
- <http://www.htmlgoodies.com>
- <http://www.datamation.com>
- <http://www.intranetjournal.com>
- <http://www.gamelan.com>
- <http://www.javascripts.com>
- <http://www.javagoodies.com>
- <http://www.jars.com>
- <http://www.roadcoders.com>
- <http://www.earthwebdirect.com>
- <http://www.itknowledge.com>
- <http://www.y2kinfo.com>

Програмиране на Java

- <http://www.java.com/> - официален site на Sun Microsystems за Java;
- <http://www.javasoft.com> - site на езика Java;
- http://dir.yahoo.com/Computers_and_Internet/Programming_Languages/Java/Applets/ - списък от сайтове за аплети в публичното Web пространство;
- <http://www.javasoft.com/applets/> - аплети freeware;
- <ftp://ftp.javasoft.com/docs/> - документация за Java;

Графика, банери, анимация

- <http://www.aaacart.com/> - многобройни графични компоненти, подходящи за изграждане на Web сайт, свободни за копиране;
- <http://www.clipart.com> - графики, банери, шрифтове, анимирани файлове.

Електронни книги

- <http://www.mcp.com/>
- <http://www.imagnet.fr/ime>
- <http://www.informit.com>
- <http://www.mmh.vmei.acad.bg/mmhbooks.html>

Електронни речници (Dictionary, Glossary, Lexicon, Vocabulary) [29]

Интернет за персонални компютри

- <http://www.onelook.com/> - "търсеща машина" за намиране на речник по ключови думи;
- <http://www.refdesk.com/dictsrch.html> - "търсеща машина" за намиране на речник по ключови думи;
- <http://www.ims.uni-stuttgart.de/info/Dictionaries.html> - "търсеща машина" за намиране на речник по ключови думи;
- <http://www.uwasa.fi/comm/termino/collect/index.html> - "търсеща машина" за намиране на речник по ключови думи;
- http://www.cooper.com/alan/homonym_list.html - American Heritage Dictionary of the English Language - речник на английския език;
- <http://www.oed.com/> - Oxford English Dictionary - речник на английския език;
- <http://www.m-w.com/netdict.htm> - Webster Dictionary - речник на английския език;
- <http://www.chass.utoronto.ca:8080/~wulfric/academie> - Dictionaire de l'Academie Francaise - речник на френския език;
- <http://www.ADW-Goettingen.gwdg.de/> - Deutsches Woerterbuch von Jakob und Wilhelm Grimm - речник на немския език;
- <http://mcph10.med.nyu.edu/malumbres/diccalfa.html> - Diccionario de Alfaro - речник на испанския език;
- <http://www.cs.ualberta.ca/~vladimir/rechnik.cgi> - двупосочен англо-български речник;
- <http://www.travlang.com/> - туристически английско-български речник;
- <http://www.logos.it/> - многоезичен речник;
- <http://signserver.univ-lyon2.fr/home/Traduc.html> - английско-френско-немско-италиански преводач.

Роботика

- <http://www.cs.indiana.edu/robotics/world.html>
- <http://piglet.cs.umass.edu:4321/cgi-bin/robotics/>
- <http://www.cera.com/robotics.htm>
- <http://www.robotics.com/robots.html>
- <http://www-mae.engr.ucf.edu/~ssd/rbc.html>
- <http://pegasus.cc.ucf.edu/~robotics/>
- <http://www.cs.indiana.edu/robotics/FAQ/table.html>
- <http://robotics.eecs.berkeley.edu/>
- <http://www.frc.ri.cmu.edu/robotics-faq/>
- <http://www.cs.brown.edu/research/robotics/>

Обработка на изображения

- <http://ipl.rpi.edu/>
- <http://ohkl3.azn.kun.nl:8000/other-groups.html>
- http://www.yahoo.com/Science/Engineering/Electrical_Engineering/Signal_and_Image_Processing/Courses/
- <http://dipl.ee.uct.ac.za/>
- <http://www.inpe.br/inpe/dpi/home>
- <http://www.einet.net/galaxy/Engineering-and-Technology/Computer-Technology/Image-Processing.html>
- <http://iucaa.iucaa.ernet.in/data-centre-info.html>
- <http://www-lmmb.ncifcrf.gov/Software/softAvail.html>
- <http://www.ee.princeton.edu/~icip95/iplink/index.html>
- <http://clio.rad.sunysb.edu/>
- <http://www.intergraph.com/>
- <http://afrodite.lira.dist.unige.it:81/>
- <http://afrodite.lira.dist.unige.it/software/soft.html>

Компютъризирани модели в обучението (Computational Models of Learning)

- <http://www.cs.cmu.edu/afs/cs/academic/class/15880b-s95/Web/home.html>
- <http://www.usc.edu/dept/cs/personal/mharm/home.html>
- <http://www.cs.iastate.edu/~honavar/publist.html>
- <http://www.cc.gatech.edu/cogsci/igor.html>
- http://www.sees.bangor.ac.uk/~gerry/lang_learn.html
- <http://www.cs.ucl.ac.uk/misc/ai/>
- <http://www.cis.ohio-state.edu/hypertext/faq/usenet/neural-net-faq/faq.html>
- <http://www.cs.cmu.edu/afs/cs.cmu.edu/user/clamen/mosaic/reports/1990.html>

Компютърно обучение (Computer Based Learning)

- <http://reddwarf.qub.ac.uk/ICBL/itti95.html>
- <http://cblmsu.leeds.ac.uk/WWW/projects/cblmsusf.html>
- <http://cblmsu.leeds.ac.uk/WWW/wnew/whatsnew.html>
- <http://reddwarf.qub.ac.uk/ICBL/broch2.html>
- <http://cblmsu.leeds.ac.uk/>
- <http://cblmsu.leeds.ac.uk/WWW/projects/cblmsupr.html>
- <http://nether.net/~mikel/am/740.html>
- <http://www.cbl.org/cbl/>
- <http://cuiwww.unige.ch/eao/www/CBL.papers/CBL.group.intro.e.html>

Системи основани на знания (Knowledge Based Systems)

- <http://jaguar.cs.shizuoka.ac.jp/>
- <http://www.cs.rmit.edu.au/AcademicPrograms/GradDipKBS>
- <http://www.sd.monash.edu.au/~timm/pub/docs/papersonly.html>
- <http://ruuvi.me.tut.fi/~ktanskan/twente.html>
- <http://www.infi.ulst.ac.uk/maurice.html>
- <http://www.ncst.ernet.in/ncst/ncst.html>
- <http://web.cs.city.ac.uk/homes/rbs/homepage.html>
- http://www.cs.uiuc.edu/CS_INFO_SERVER/DEPT_INFO/CS_FACULTY/FAC_HTMLS/harandi.html

Common Gateway Interface (CGI)

- <http://www.cgi-resources.com/Documentation/>
- <http://hoohoo.ncsa.uiue.edu/cgi>
- <http://www.ora.com/>

Java

- <http://www.dreamscape.com/frankvad/free.java.html>
- <http://www.info.fundp.ac.be/~pth/inter-db/LiensUtiles.html>
- <http://java.sun.com/products/>
- <http://www.ibm.com.java/>
- <http://www.teamjava.com/>

- <http://sunsite.unc.edu/javafaq/javafaq.html>
- <http://developer.javasoft.com/>
- <http://www.thams.com/java-cgi.html>
- <http://www.meangene.com/java/>
- <http://www.inside-java.com/>
- <http://www.javasoft.com/>

Бази данни (databases)

- <http://www.freecode.com/database.html>
- <http://www.bf.rmit.edu.au/~orafaq/>
- <http://www.oracle.com/>
- <http://www.cai.com/>
- Програмна колекция и връзки за Clipper и XBase продукти

JDBC доставчици

- Borland International Inc. - <http://www.borland.com>
- Bulletproof - <http://www.bulletproof.com>
- Cyber SQL Corporation - <http://www.cybersql.com>
- Dharma Systems Inc. - <http://www.dharmas.com>
- Gupta Corporation - <http://www.gupta.com>
- IBM's Database 2 (DB2) - <http://www.software.ibm.com/data/db2/index.html>
- Imaginary (mSQL) - <http://www.imaginary.com/~borg/Java/>
- Informix Software Inc. - <http://www.informix.com>
- Intersoft - <http://www.inter-soft.com/eng/products/system/essentia/essentia.html>
- Intersolv - <http://www.intersolv.com>
- Object Design Inc. - <http://www.odi.com>
- Open Horizon - <http://www.openhorizon.com>
- OpenLink Software - <http://www.openlink.co.uk>
- Oracle Corporation - <http://www.oracle.com>
- Persistence Software - <http://www.persistence.com>
- Presence Information Design - <http://cloud9.presence.com/pbj/>
- PRO-C Inc. - <http://www.pro-c.com>
- RogueWave Software Inc. - <http://www.roguewave.com>
- SAS Institute Inc. (tm) - <http://www.sas.com>
- SCO - <http://www.vision.sco.com/brochure/sqlretriever.html>
- Sybase Inc. - <http://www.sybase.com>
- Symantec - <http://www.symantec.com/cafe>
- Thunderstone - <http://www.thundestone.com>
- Visigenic Software Inc. - <http://www.visigenic.com>
- WebLogic Inc. - <http://www.weblogic.com>
- Working Set, Inc. - <http://dataramp.com>
- XDB Systems, Inc. - <http://www.xdb.com>

Географски информационни системи (GIS)

Интернет за персонални компютри

- <http://www.eurogi.org/> - European Umbrella Organisation for Geographical Information
- <http://www.megrin.org/> - Consortium of European National Mapping Agencies
- <http://www.cnig.fr/> - Centre National d'Information Geographique
- <http://esmi.geodan.nl/>
- <http://www.geodata.dk/>
- <http://snig.cnig.pt/>
- <http://www.bul-info.com/> - административна и географска база от данни за България
- <http://www.sof-info.com/> - географска информационна система за град София

Бизнес

- <http://www.commerce.net>
- <http://www.CdnAir.CA>
- <http://incorporate.com/tcc/home.html>
- <http://galaxy.einet.net/galaxy.html>
- <http://www.hk.super.net/~love/bizhk/bhhome.html>
- <http://www.worldbank.org>
- <http://www.law.cornell.edu/nasdaq/nasdtoc.html>
- <http://sun.cc.westga.edu:80/~coop/localhome.html>

История и география

- <http://www.sunsite.unc.edu/expo/deadsea.scrolls.exhibit/intro.html>
- <http://info.er.usgs.gov>
- <http://wings.buffalo.edu/world/>
- <http://pubweb.parc.xerox.com/map/>
- <http://icair.iac.org.nz/>
- <http://www.whitehouse.gov/>
- <http://www.ncb.gov.sg/sog/sog.html>
- <http://www.cs.cmu.edu:8001/Web/People/mjw/NZ/MainPage.html>
- <http://info.er.usgs.gov/education/teacher/what-do-maps-show/index.html>

Зоология

- <http://netvet.wustl.edu/e-zoo.htm>

Развлечения

- **игри** - <http://wcl-rs.bham.ac.uk/GamesDomain>
- **гольф** - <http://www.gdol.com/golf.links.html>
- **кино** - <http://www.oscar.com/>
 - - <http://www.msstate.edu/Movies/>
- **футбол** - <http://www.mit.edu:8001/services/sis/NFL/NFL.html>
- **Спорт** - <http://web1.starnet.com:80>
- **железници** - <http://www-cse.ucsd.edu/users/bowdidge/railroad/rail-home.html>
 - - <http://www.sncf.fr/>
- **туризъм** - <http://intrerresa.ca/fr>
 - <http://www.inter-resa.com/fr/> - Канадска туристическа агенция, пътувания и резервации за целия свят по Интернет.

Български Web сайтове

Интернет за персонални компютри

- <http://www.bulgaria.com> - официална страница за България.
- <http://www.president.bg/> - Президент на Република България
- <http://www.government.bg> - Правителство на Република България
- <http://www.vmei.acad.bg> - Технически университет - София.
- <http://www.uni-sofia.bg> - Софийски университет "Св. Климент Охридски".
- <http://www.nbu.bg> - Нов български университет.
- <http://www.eunet.bg/> - "Цифрови системи", Интернет доставчик, актуална информация, връзки към други български страници.
- <http://www.tourinfo.bg/> - Туристическа информационно-резервационна система за България.
- <http://www.dir.bg> - разнообразна информация за България, компютри, програми, туп-оператори, свободно Web пространство
- <http://www.search.bg/> - система за търсене на информация в български и чуждестранни страници, информация, новини, забавления, програми.
- <http://www.evropa.bg> - страница на "Делегация на Европейската комисия в България".
- <http://www.hit.bg> - новини, връзки, забавления, музика, филми, видео.
- <http://www.netinfo.bg> - новини, спорт, справочници, музика, забавления.
- <http://www.triada.bg/> - обяви, тотализатор, валутни курсове, забавления.
- <http://www.gyuvetch.bg/> - информация за България, бизнес, новини, връзка с институциите.
- <http://www.online.bg> - Изкуство, култура, бизнес, новини, спорт, образование, Интернет доставчик.
- <http://isp.web.bg/isp/> - Карта на българските Интернет доставчици (ISP)
- <http://www.geology.bas.bg/comisp.html> - Каталог на българските Уеб сървъри
- <http://www.med.primasoft.bg/> - медицинска информация на български език и връзки към сайтове с медицинска информация и каталози

Български Интернет доставчици [37]

- <http://isp.web.bg> - INTERNET SERVICE PROVIDER (ISP) BULGARIA
- <http://www.naturela.com> - Агенция Натурела
- <http://www.applet-bg.com> - Applet
- <http://www.asico.net> - Аси Къмпани
- <http://www.aster.net> - Астер ООД
- <http://www.bbf.bg> - BBF ZEAT
- <http://www.bgnet.bg> - BGNet
- <http://www.bnc.bg> - Бизнес мрежи и комуникации
- <http://www.biscom.net> - BIS Online
- <http://www.bol.bg> - BOL.BG
- <http://www.bulinfo.net> - Булинфо
- <http://www.bulnet.com> - Булнет
- <http://www.online.bg> - България онлайн
- <http://www.geobiz.com> - Geo Enterprise Ltd.
- <http://www.delbg.com> - Давидов Електрик ЕООД
- <http://www.datacom.bg> - DataCom Ltd.
- <http://www.exco.net> - Експрес Консулт
- <http://www.eunet.bg/> - Цифрови системи.
- <http://www.inet.bg> - I-Net
- <http://www.internet-bg.bg> - Интернет България
- <http://www.itp.bg> - Internet Communications Providers
- <http://www.intech.bg> - Интех
- <http://www.iterra.net> - Iterra Ltd.
- <http://www.kit.bg> - Кит ООД
- <http://i-web.i-n.net> - i-Web
- <http://www.mobicom.net> - Мобиком

Интернет за персонални компютри

- <http://www.mtel.net> - Мобилтел
- <http://www.multicom-bg.net> - Мултиком
- <http://www.nanolink.com> - Нанолинк
- <http://www.netbg.com> - NetBG
- <http://www.omega.bg> - OmegaCom Ltd.
- <http://www.otel.net> - Otel.Net
- <http://www.sps-elsys.com> - ППС-ЕЛВИС ООД
- <http://www.prolink.bg> - Пролинк
- <http://www.cbink.net> - Cyberlink Ltd.
- <http://www.spline.net> - SBS Online
- <http://www.sigma-bg.com> - Сигма Текнолоджис ООД - София
- <http://www.skynet-bg.com> - Sky Net
- <http://www.tradel.net> - Традел Електроникс ООД
- <http://www.ttm.bg> - ТТМ ООД
- <http://www.fintech.bg> - Финтех
- <http://www.vega.bg> - Вега (Варна)
- <http://www.net-bg.net> - Нет Комп (Варна)
- <http://www.ssi.bg> - Сага Стил (Варна)
- <http://www.telecoms.bg> - Телекомс ООД (Варна)
- <http://www.ultrasoft.bg> - Улtrasoft (Варна)
- <http://www.plov.omega.bg> - InfoServe (Пловдив)
- <http://www.inetbg.bg> - InterNet Group (Пловдив)
- <http://www.topor.net> - ToporNet (Пловдив)
- <http://www.netvisio.net> - Visio (Пловдив)
- <http://www.intercom.bg> - ИнтерКом Плевен ООД (Плевен)
- <http://www.acvilon.com> - Аквилон (Русе)
- <http://www.viket.net> - ВИКЕТ Интернет (Русе)
- <http://www.nbis.net> - Ен Би Ай Системи (Русе)
- <http://www.mlink.net> - Мултилинк Русе
- <http://www.busoft.bg> - Бусофт (Бургас)

Информация за предлаганите услуги, цени и връзки може да се намери за всеки доставчик в неговите страници. Представеният списък е актуален към 01.12.1999 г.

Телекомуникационни компании

- [AOL](#)
- [AT&T](#)
- [Belgacom](#)
- [British Telecom](#)
- [CYTANET](#)
- [Deutsche Telekom](#)
- [France Telecom](#)
- [Global One](#)
- [KPN](#)
- [MATAV](#)
- [OTE](#)
- [Romtelecom](#)
- [Swisscom](#)
- [Sonera](#)
- [Telecom Italia](#)
- [Teleglobe](#)
- [Telefonica](#)

Интернет за персонални компютри

- [Telenor](#)
- [Telia](#)
- [T-Online](#)
- [Internet Society](#)
- [AmeriCan Telecom](#)
- [The Telecomm Analyst](#) - Индекс на 150 телекомуникационни компании

Производители и доставчици на компютърна техника

- <http://www.acer.com/index.htm>
- <http://www.apple.com/>
- <http://www.usa.canon.com/>
- <http://www.compaq.com/>
- <http://www.comelsoft.com>
- <http://www.dell.com/>
- <http://www.gateway.com/>
- <http://www.hp.com/>
- <http://www.ibm.com/>
- <http://www.nec-global.com/>
- <http://www.sonymstyle.com/>
- <http://www.toshiba.com/>
- <http://www.systech-bg.com>
- <http://www.most.bg>
- <http://www.reset.bg>

Модеми и мрежови устройства

- <http://www.3com.com/>
- <http://www.adaptec.com/>
- <http://www.baynetworks.com/>
- <http://www.cisco.com>
- <http://www.aceex.com/>
- <http://www.anchor.nl/>
- <http://www.archtek.com.tw/>
- <http://www.bestdata.com/>
- <http://www.data-linc.com/>
- <http://motorola.com/>
- <http://www.quantum.com.hk/>

Интернет за персонални компютри
Copyright © 1998-2001 by Ivan Madjarov All rights reserved
